नेपाल मातृ मृत्यु अध्ययन २०७८

तथ्यगत सार (*Fact Sheet*)

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
जनसङ्ख्या व्यवस्थापन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं, नेपाल

पन्ध्रौं योजना एवम् दिगो विकास लक्ष्यअनुसार नेपालले सन् २०३० सम्ममा मातृ मृत्यु अनुपात प्रति लाख जीवित जन्ममा ७० पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ । स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद् र स्वास्थ्य विकास साझेदारहरूको संयुक्त प्रयासमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक स्तरमा मातृ मृत्युको अवस्था र मातृ मृत्युको कारणहरू पहिचान गर्नका लागि नेपालमा पहिलो पटक राष्ट्रिय जनगणनासँगै मातृ मृत्यु सम्बन्धी अध्ययन पूर्ण गणनाको रूपमा सम्पन्न भएको छ । यस अध्ययनको निष्कर्षले सबै तहहरूमा तथ्यपरक नीति र कार्यक्रम निर्माण गरी मातृ स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।

यस अध्ययनमा राष्ट्रिय जनगणनामा खटिएका गणकले प्रजनन् उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाको मृत्यु भएको सूचना उपलब्ध गराएपश्चात् तालिम प्राप्त स्थानीय स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक मृतक महिलाको घरपरिवारमा गई गर्भावस्थासँग सम्बन्धित मृत्युको पहिचान गरी मौखिक जाँचबुझ (Verbal Autopsy) मार्फत विस्तृत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । विषय विज्ञद्धारा मौखिक जाँचबुझको आधारमा मातृ मृत्युको सम्भावित कारण पत्ता लगाइएको थियो । अध्ययन अवधिको एक वर्षमा (२०७८ मङ्सीर ९ गतेभन्दा अगाडि विगत १२ महिना) नेपालमा कुल ६२२ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा ११ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ६११ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातका लागि ६२२ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ ।

यस अध्ययनले नेपालमा अझै पनि धेरै मातृ मृत्यु गर्भावस्थाको समयमा रक्तस्राव र उच्च रक्तचाप जस्ता रोकथाम गर्न सकिने कारणले हुने देखाएको छ भने उल्लेख्य मृत्यु आत्महत्या जस्ता गैरप्रसूतिजन्य कारणले पनि भएको देखिन्छ । यसले मातृ मृत्यु निम्त्याउने तीन ढिलाइलाई थप न्यूनीकरण गर्दै स्वास्थ्य संस्थामा मातृ स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर र प्रेषण संयन्त्रमा सुधार तथा आपतकालीन यातायात व्यवस्थापनलाई बलियो बनाउनु पर्ने देखिन्छ । यस अध्ययनको सिलसिलामा प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तिमा एक जना स्वास्थ्यकर्मीले मातृ मृत्युको मौखिक जाँचबुझ सम्बन्धी सिप प्राप्त गरेकाले यस अध्ययनले समुदायमा आधारित मातृ मृत्यु निगरानी र प्रतिकार्य प्रणाली सुदृढ तथा विस्तार गर्ने बलियो आधार निर्माण गरेको छ ।

जीवित जन्म **४१२,९३५**

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु **१२,९७६**

मातृ मृत्यु अनुपात
(प्रति लाख जिवित जन्म)

नेपाल १५१

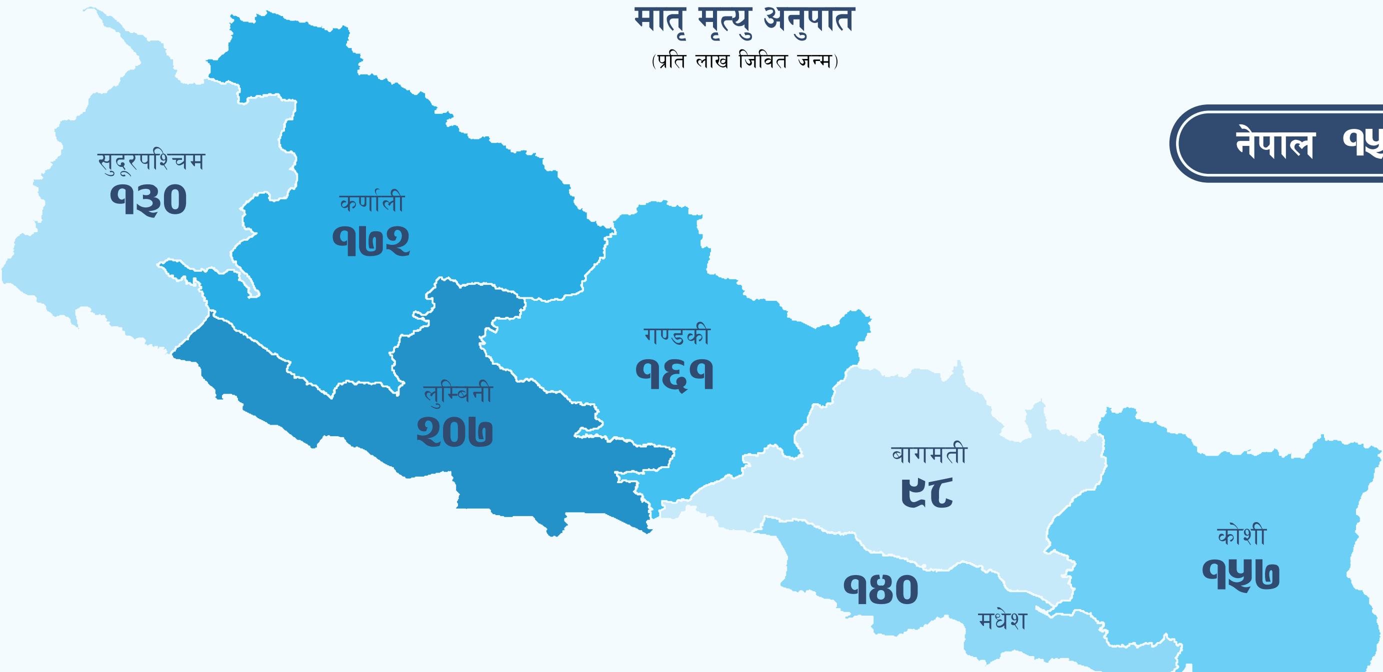

द्रष्टव्य: यस अध्ययनको मुल प्रतिवेदन स्वास्थ्य तथा जनङ्ख्या मन्त्रालय तथा राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको वेभपेजमा उपलब्ध छ । (प्रतिवेदन)

भौगोलिक क्षेत्रअनुसार मातृ मृत्यु अनुपात (प्रति लाख जिवित जन्म)

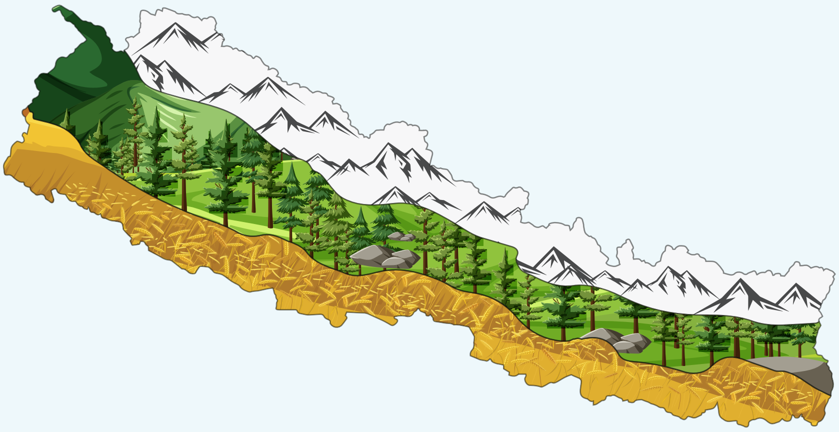

क्षेत्र	अनुपात
हिमाल	१३३
पहाड	१५९
तराई	१४७

उमेर समूहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

१५-१९ (वर्ष)	२०-२४ (वर्ष)	२५-२९ (वर्ष)	३०-३४ (वर्ष)	३५-४९ (वर्ष)
१०	२९	२८	१८	१५

शैक्षिक स्तरअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

शैक्षिक स्तर	प्रतिशत
कहिल्यै विद्यालय नगएको/थाहा नभएको	३८
१-८ कक्षा	२१
९-१२ कक्षा	३५
स्नातक र माथि	६

स्थानअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

स्थान	प्रतिशत
स्वास्थ्य संस्था	५७
अन्यत्र	४३
घरमा	२६
घरबाट स्वास्थ्य संस्था जाँदै गर्दा	९
स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य संस्थामा जाँदै गर्दा	८

स्थानीय तहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

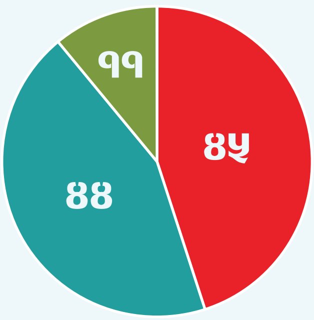

स्थानीय तह	प्रतिशत
गाउँपालिका	४५
नगरपालिका	४४
महानगर र उपमहानगरपालिका	११

अवस्थाअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

अवस्था	प्रतिशत
गर्भावस्था	३३
प्रसव अवस्था	६
सुत्केरी अवस्था	६१

गर्भपतन
(प्रतिशतमा)

६

गर्भपतन गराएको ४१

खेर गएको ५४

प्रसव तथा सुत्केरी अवस्था/किसिम
(प्रतिशतमा)

६६

सामान्य प्रसूति ५६

औजार उपकरण ३

शल्यक्रिया ३८

मातृ मृत्यु निम्त्याउने ढिलाइ
(प्रतिशतमा)

५७ उपयुक्त स्वास्थ्य सेवा लिन निर्णय गर्नमा ढिलाइ (पहिलो)

३३ उपयुक्त स्वास्थ्य संस्था पुग्नमा ढिलाइ (दोस्रो)

४० स्वास्थ्य संस्था पुगेपछि उपयुक्त स्वास्थ्य सेवा प्राप्तिमा ढिलाइ (तेस्रो)

मातृ मृत्युको मुख्य कारण
(प्रतिशतमा)

गैरप्रसूतिजन्य जटिलता	३२
प्रसूतिको बेलामा हुने उच्च रक्तस्राव	२६
उच्च रक्तचापजन्य समस्या	१२
गर्भावस्थासँग सम्बन्धित सङ्क्रमण	७
आत्महत्या	६
गर्भपतन	५

मातृ मृत्यु अवस्था, स्थान र प्रसूतिको किसिमअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

जिल्ला	मातृ मृत्यु सङ्ख्या	मातृ मृत्यु हुँदाको अवस्था			मातृ मृत्यु भएको स्थान		प्रसूतिको किसिम		
		गर्भावस्था	प्रसव अवस्था	सुत्केरी अवस्था	स्वास्थ्य संस्था	गैर स्वास्थ्य संस्था	सामान्य प्रसूति	औजार उपकरण प्रयोग	शल्यक्रिया
कोशी प्रदेश जम्मा	**१०१**	**३०**	**१२**	**५७**	**५८**	**४१**	**३५**	**२**	**२८**
ताप्लेजुङ	२	१	०	१	१	१	१	०	०
संखुवासभा	२	०	१	१	०	२	२	०	०
सोलुखुम्बु	२	०	१	१	२	०	१	०	१
ओखलढुङ्गा	३	१	१	१	१	२	२	०	०
खोटाङ	३	०	१	२	१	२	१	०	२
भोजपुर	२	०	२	०	१	१	१	०	१
धनकुटा	२	१	०	१	२	०	१	०	०
तेह्रथुम	२	०	०	१	१	०	१	०	०
पाँचथर	७	१	१	५	४	३	६	०	०
इलाम	११	०	१	१०	७	४	४	०	६
झापा	२७	१४	२	११	१७	१०	४	१	७
मोरङ	१८	५	१	१२	१०	८	५	१	६
सुनसरी	१६	६	०	९	९	६	४	०	४
उदयपुर	४	१	१	२	२	२	२	०	१
मधेश प्रदेश जम्मा	**१३५**	**३७**	**६**	**९१**	**७५**	**५९**	**५८**	**०**	**३६**
सप्तरी	१५	४	०	११	८	७	१०	०	०
सिराहा	१६	५	२	९	८	८	६	०	४
धनुषा	१९	३	१	१५	६	१३	१०	०	६
महोत्तरी	९	५	०	४	५	४	३	०	१
सर्लाही	२८	६	१	२१	१५	१३	११	०	११
रौतहट	२३	५	१	१६	१५	७	१०	०	७
बारा	११	५	०	६	१०	१	३	०	२
पर्सा	१४	४	१	९	८	६	५	०	५
बागमती प्रदेश जम्मा	**६९**	**२४**	**१**	**४२**	**४९**	**१८**	**११**	**१**	**३१**
दोलखा	१	०	०	१	१	०	१	०	०
सिन्धुपाल्चोक	४	३	०	१	२	२	०	०	१
धादिङ	६	२	१	३	२	४	१	१	२
नुवाकोट	३	१	०	२	३	०	०	०	२
काठमाडौं	१८	५	०	११	१३	३	३	०	८
भक्तपुर	२	०	०	२	२	०	०	०	२
ललितपुर	८	२	०	६	८	०	०	०	६
काभ्रेपलाञ्चोक	४	१	०	३	४	०	१	०	२
रामेछाप	२	१	०	१	१	१	१	०	०
सिन्धुली	८	२	०	६	४	४	४	०	२
मकवानपुर	७	३	०	४	४	३	०	०	४
चितवन	६	४	०	२	५	१	०	०	२
गण्डकी प्रदेश जम्मा	**४५**	**१३**	**१**	**२९**	**२९**	**१४**	**१५**	**१**	**१४**
गोरखा	४	०	१	३	१	३	४	०	०
मनाङ	१	१	०	०	०	१	०	०	०
म्याग्दी	१	०	०	१	०	१	०	०	१
कास्की	१३	६	०	६	९	३	१	०	५
लमजुङ	३	१	०	२	३	०	०	०	२
तनहुँ	५	०	०	५	३	२	४	०	१
नवलपरासी पूर्व	४	१	०	३	२	२	२	०	१
स्याङ्जा	६	२	०	४	६	०	१	१	२
पर्वत	५	१	०	४	४	१	२	०	२
बाग्लुङ	३	१	०	१	१	१	१	०	०
लुम्बिनी प्रदेश जम्मा	**१५८**	**५०**	**६**	**९८**	**८४**	**७०**	**६८**	**६**	**२८**
रुकुम पूर्व	१	०	०	१	१	०	१	०	०
रोल्पा	६	२	०	४	१	५	३	०	१
प्युठान	६	१	२	२	१	४	२	०	२
गुल्मी	७	३	०	३	५	१	३	०	०
अर्घाखाँची	४	२	०	२	१	३	२	०	०
पाल्पा	४	१	१	२	३	१	१	२	०
नवलपरासी पश्चिम	७	२	०	५	६	१	२	०	३
रुपन्देही	३०	५	१	२४	१७	१३	१४	२	७
कपिलवस्तु	२८	७	१	१९	१५	१२	१४	०	६
दाङ	१५	४	०	११	६	९	५	२	४
बाँके	३६	१५	१	१९	१६	१९	१८	०	२
बर्दिया	१४	८	०	६	१२	२	३	०	३
कर्णाली प्रदेश जम्मा	**५४**	**२०**	**७**	**२७**	**२७**	**२७**	**२०**	**२**	**१०**
डोल्पा	३	०	२	१	०	३	३	०	०
मुगु	२	१	०	१	०	२	१	०	०
हुम्ला	४	२	१	१	२	२	२	०	०
जुम्ला	१	०	१	०	०	१	१	०	०
कालिकोट	८	३	१	४	४	४	२	०	२
दैलेख	६	३	०	३	३	३	२	०	१
जाजरकोट	६	३	१	२	१	५	३	०	०
रुकुम पश्चिम	६	४	०	२	४	२	१	०	१
सल्यान	८	२	०	६	४	४	२	१	३
सुर्खेत	१०	२	१	७	९	१	३	१	३
सुदूरपश्चिम प्रदेश जम्मा	**६०**	**२५**	**३**	**३२**	**२४**	**३६**	**२३**	**१**	**१०**
बाजुरा	२	१	०	१	०	२	१	०	०
बझाङ	३	१	०	२	०	३	२	०	०
दार्चुला	२	१	०	१	०	२	१	०	०
बैतडी	८	३	१	४	०	८	५	०	०
डडेल्धुरा	६	३	१	२	१	५	२	०	०
डोटी	४	२	१	१	१	३	२	०	०
अछाम	७	३	०	४	४	३	२	०	२
कैलाली	१८	७	०	११	११	७	६	१	४
कञ्चनपुर	१०	४	०	६	७	३	२	०	४
नेपाल	**६२२**	**१९९**	**३६**	**३७६**	**३४६**	**२६५**	**२३०**	**१३**	**१५७**

द्रष्टव्य: अध्ययन अवधिमा मातृ मृत्यु नभएका जिल्ला मुस्ताङ र रसुवालाई तालिकामा समावेश गरिएको छैन।

नेपाल मातृ मृत्यु अध्ययन २०७८

बागमती प्रदेशको तथ्यगत सार *(Fact Sheet)*

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
जनसङ्ख्या व्यवस्थापन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं, नेपाल

पन्ध्रौं योजना एवम् दिगो विकास लक्ष्यअनुसार नेपालले सन् २०३० सम्ममा मातृ मृत्यु अनुपात प्रति लाख जीवित जन्ममा ७० पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ । स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद् र स्वास्थ्य विकास साझेदारहरूको संयुक्त प्रयासमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक स्तरमा मातृ मृत्युको अवस्था र मातृ मृत्युको कारणहरू पहिचान गर्नका लागि नेपालमा पहिलो पटक राष्ट्रिय जनगणनासँगै मातृ मृत्यु सम्बन्धी अध्ययन पूर्ण गणनाको रूपमा सम्पन्न भएको छ । यस अध्ययनको निष्कर्षले सबै तहहरूमा तथ्यपरक नीति र कार्यक्रम निर्माण गरी मातृ स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।

यस अध्ययनमा राष्ट्रिय जनगणनामा खटिएका गणकले प्रजनन् उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाको मृत्यु भएको सूचना उपलब्ध गराएपश्चात् तालिम प्राप्त स्थानीय स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक मृतक महिलाको घरपरिवारमा गई गर्भावस्थासँग सम्बन्धित मृत्युको पहिचान गरी मौखिक जाँचबुझ (Verbal Autopsy) मार्फत विस्तृत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । विषय विज्ञद्वारा मौखिक जाँचबुझको आधारमा मातृ मृत्युको सम्भावित कारण पत्ता लगाइएको थियो । अध्ययन अवधिको एक वर्षमा (२०७८ मङ्सीर ९ गतेभन्दा अगाडि विगत १२ महिना) नेपालमा कुल ६२२ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा ११ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ६११ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातका लागि ६२२ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ। **बागमती** प्रदेशमा ६९ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा २ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ६७ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातको लागि ६९ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ ।

यस अध्ययनले नेपालमा अझै पनि धेरै मातृ मृत्यु गर्भावस्थाको समयमा रक्तस्राव र उच्च रक्तचाप जस्ता रोकथाम गर्न सकिने कारणले हुने देखाएको छ भने उल्लेख्य मृत्यु आत्महत्या जस्ता गैरप्रसूतिजन्य कारणले पनि भएको देखिन्छ । यसले मातृ मृत्यु निम्त्याउने तीन ढिलाइलाई थप न्यूनीकरण गर्दै स्वास्थ्य संस्थामा मातृ स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर र प्रेषण संयन्त्रमा सुधार तथा आपतकालीन यातायात व्यवस्थापनलाई बलियो बनाउनु पर्ने देखिन्छ । यस अध्ययनको सिलसिलामा प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तिमा एक जना स्वास्थ्यकर्मीले मातृ मृत्युको मौखिक जाँचबुझ सम्बन्धी सिप प्राप्त गरेकाले यस अध्ययनले समुदायमा आधारित मातृ मृत्यु निगरानी र प्रतिकार्य प्रणाली सुदृढ तथा विस्तार गर्ने बलियो आधार निर्माण गरेको छ ।

नेपाल

मातृ मृत्यु अनुपात
(प्रति लाख जिवित जन्म)

नेपाल १५१

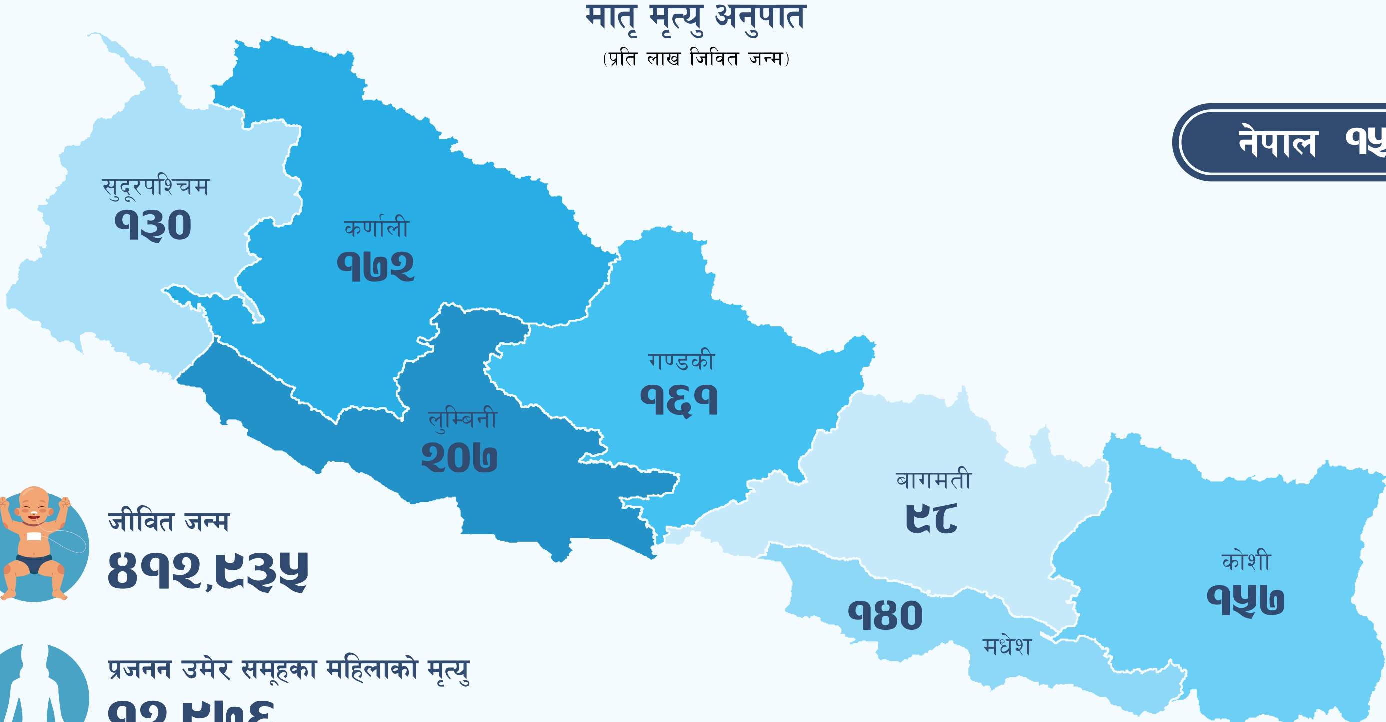

जीवित जन्म
४१२,९३५

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु
१२,९७६

बागमती प्रदेश

जीवित जन्म
७०,३८०

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु
२,४१३

मातृ मृत्यु अनुपात (प्रति लाख जिवित जन्म) ९८

जिल्लाअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

मातृ मृत्यु सङ्ख्या
६९

उमेर समूहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

१५–१९ (वर्ष)	२०–२४ (वर्ष)	२५–२९ (वर्ष)	३०–३४ (वर्ष)	३५–४९ (वर्ष)
६	१०	३३	२६	२५

शैक्षिक स्तरअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

कहिल्यै विद्यालय नगएको/थाहा नभएको	२७
१–८ कक्षा	१४
९–१२ कक्षा	४३
स्नातक र माथि	१६

स्थानअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

स्वास्थ्य संस्था: ७३

अन्यत्र: २७

- १३ घरमा
- ६ घरबाट स्वास्थ्य संस्था जादै गर्दा
- ६ स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य संस्थामा जादै गर्दा

स्थानीय तहअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

अवस्थाअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

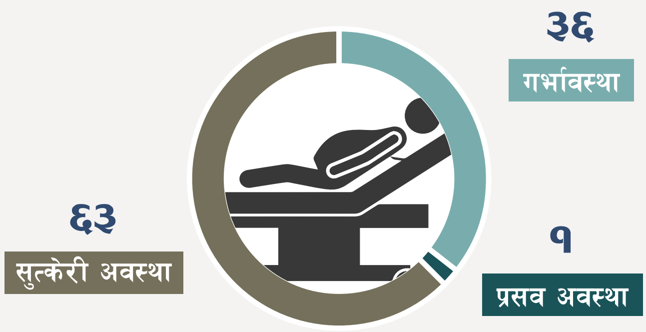

प्रसव तथा सुत्केरी अवस्था/किसिम

(प्रतिशतमा)

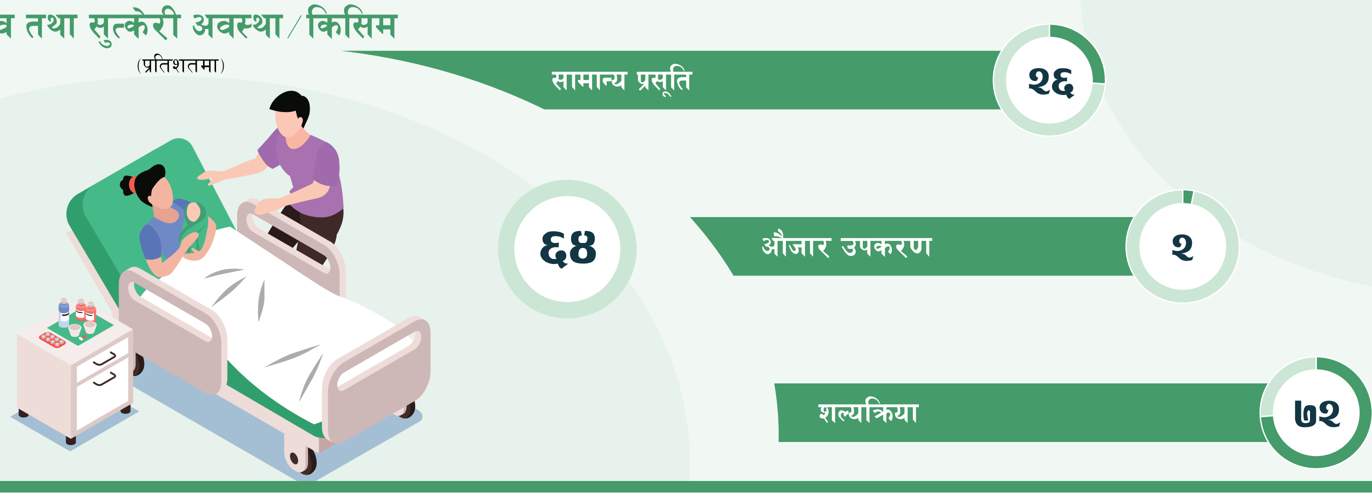

मातृ मृत्यु निम्त्याउने ढिलाइ

(प्रतिशतमा)

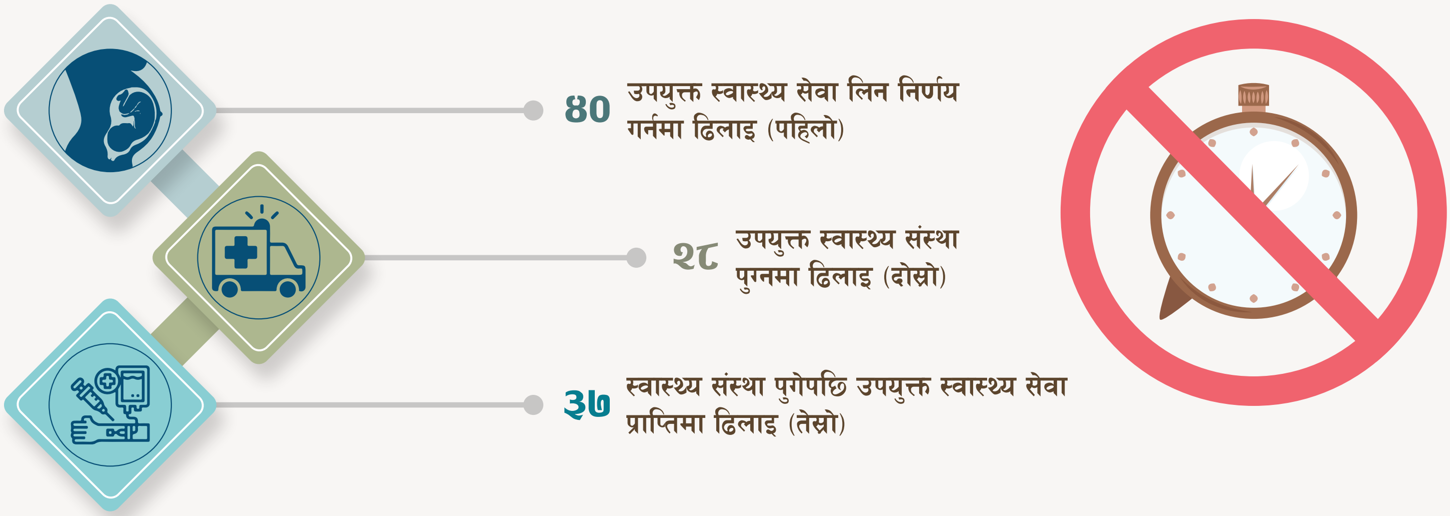

मातृ मृत्युको मुख्य कारण

(प्रतिशतमा)

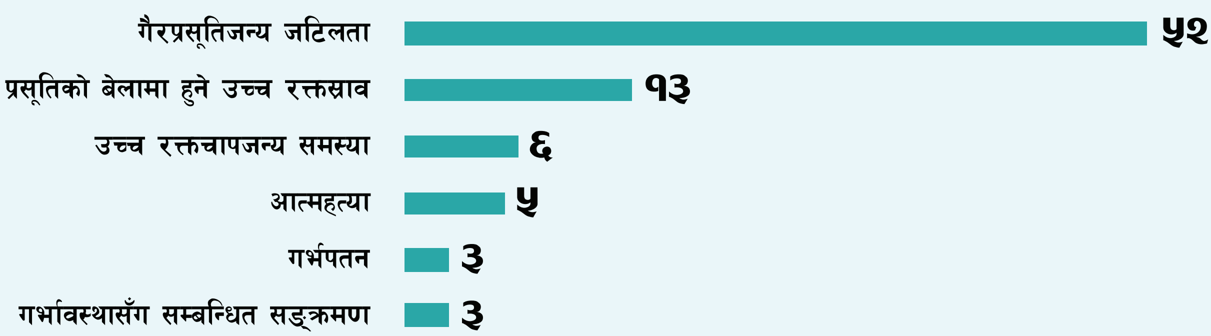

मातृ मृत्यु अवस्था, स्थान र प्रसूतिको किसिमअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

जिल्ला/स्थानीय तह	मातृ मृत्यु संख्या	मातृ मृत्यु हुँदाको अवस्था			मातृ मृत्यु भएको स्थान		प्रसूतिको किसिम		
		गर्भावस्था अवस्था	प्रसव अवस्था	सुत्केरी अवस्था	स्वास्थ्य संस्था	गैर स्वास्थ्य संस्था	सामान्य प्रसूति	औजार उपकरणको प्रयोग	शल्यक्रिया
दोलखा	१	०	०	१	१	०	१	०	०
कालिन्चोक गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
सिन्धुपाल्चोक	४	३	०	१	२	२	०	०	१
पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
हेलम्बु गाउँपालिका	२	२	०	०	१	१	०	०	०
बलेफी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
धादिङ	६	२	१	३	२	४	१	१	२
नीलकण्ठ नगरपालिका	४	२	०	२	१	३	०	१	१
ज्वालामुखी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
गजुरी गाउँपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
नुवाकोट	३	१	०	२	३	०	०	०	२
विदुर नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
बेलकोटगढी नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
शिवपुरी गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
काठमाडौँ	१८	५	०	११	१३	३	३	०	८
कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
गोकर्णेश्वर नगरपालिका	४	०	०	४	३	१	१	०	३
बुढानीलकण्ठ नगरपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
टोखा नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
काठमाडौँ महानगरपालिका	६	२	०	३	५	०	१	०	२
कीर्तिपुर नगरपालिका	१	०	०	०	०	०	०	०	०
चन्द्रागिरि नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
दक्षिणकाली नगरपालिका	२	१	०	१	१	१	०	०	१
शङ्खरापुर नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
भक्तपुर	२	०	०	२	२	०	०	०	२
चाँगुनारायण नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
सूर्यविनायक नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
ललितपुर	८	२	०	६	८	०	०	०	६
महालक्ष्मी नगरपालिका	२	०	०	२	२	०	०	०	२
ललितपुर महानगरपालिका	२	०	०	२	२	०	०	०	२
गोदावरी नगरपालिका	४	२	०	२	४	०	०	०	२
काभ्रेपलाञ्चोक	४	१	०	३	४	०	१	०	२
बनेपा नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
पाँचखाल नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
पनौती नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
रोशी गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
रामेछाप	२	१	०	१	१	१	१	०	०
दोरम्बा शैलुङ गाउँपालिका	२	१	०	१	१	१	१	०	०
सिन्धुली	८	२	०	६	४	४	४	०	२
दुधौली नगरपालिका	३	०	०	३	३	०	२	०	१
फिक्कल गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
तीनपाटन गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
कमलामाई नगरपालिका	३	१	०	२	१	२	१	०	१
मकवानपुर	७	३	०	४	४	३	०	०	४
कैलाश गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
मनहरी गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
हेटौँडा उपमहानगरपालिका	३	१	०	२	२	१	०	०	२
भीमफेदी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
बागमती गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
चितवन	६	४	०	२	५	१	०	०	२
भरतपुर महानगरपालिका	३	१	०	२	३	०	०	०	२
खैरहनी नगरपालिका	३	३	०	०	२	१	०	०	०
बागमती प्रदेश जम्मा	६९	२४	१	४२	४९	१८	११	१	३१

द्रष्टव्यः अध्ययन अवधिमा मातृ मृत्यु नभएका रसुवा जिल्लाका स्थानीय तहहरूलाई तालिकामा समावेश गरिएको छैन।

नेपाल मातृ मृत्यु अध्ययन २०७८

गण्डकी प्रदेशको तथ्यगत सार (*Fact Sheet*)

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
जनसङ्ख्या व्यवस्थापन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं, नेपाल

पन्ध्रौं योजना एवम् दिगो विकास लक्ष्यअनुसार नेपालले सन् २०३० सम्ममा मातृ मृत्यु अनुपात प्रति लाख जीवित जन्ममा ७० पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ । स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद् र स्वास्थ्य विकास साझेदारहरूको संयुक्त प्रयासमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक स्तरमा मातृ मृत्युको अवस्था र मातृ मृत्युको कारणहरू पहिचान गर्नका लागि नेपालमा पहिलो पटक राष्ट्रिय जनगणनासँगै मातृ मृत्यु सम्बन्धी अध्ययन पूर्ण गणनाको रूपमा सम्पन्न भएको छ । यस अध्ययनको निष्कर्षले सबै तहहरूमा तथ्यपरक नीति र कार्यक्रम निर्माण गरी मातृ स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।

यस अध्ययनमा राष्ट्रिय जनगणनामा खटिएका गणकले प्रजनन् उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाको मृत्यु भएको सूचना उपलब्ध गराएपश्चात् तालिम प्राप्त स्थानीय स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक मृतक महिलाको घरपरिवारमा गई गर्भावस्थासँग सम्बन्धित मृत्युको पहिचान गरी मौखिक जाँचबुझ (Verbal Autopsy) मार्फत विस्तृत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । विषय विज्ञद्वारा मौखिक जाँचबुझको आधारमा मातृ मृत्युको सम्भावित कारण पत्ता लगाइएको थियो । अध्ययन अवधिको एक वर्षमा (२०७८ मङ्सीर ९ गतेभन्दा अगाडि विगत १२ महिना) नेपालमा कुल ६२२ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा ११ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ६११ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातका लागि ६२२ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ। **गण्डकी** प्रदेशमा ४५ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा २ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ४३ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातको लागि ४५ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ ।

यस अध्ययनले नेपालमा अझै पनि धेरै मातृ मृत्यु गर्भावस्थाको समयमा रक्तस्राव र उच्च रक्तचाप जस्ता रोकथाम गर्न सकिने कारणले हुने देखाएको छ भने उल्लेख्य मृत्यु आत्महत्या जस्ता गैरप्रसूतिजन्य कारणले पनि भएको देखिन्छ । यसले मातृ मृत्यु निम्त्याउने तीन ढिलाइलाई थप न्यूनीकरण गर्दै स्वास्थ्य संस्थामा मातृ स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर र प्रेषण संयन्त्रमा सुधार तथा आपतकालीन यातायात व्यवस्थापनलाई बलियो बनाउनु पर्ने देखिन्छ । यस अध्ययनको सिलसिलामा प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तिमा एक जना स्वास्थ्यकर्मीले मातृ मृत्युको मौखिक जाँचबुझ सम्बन्धी सिप प्राप्त गरेकाले यस अध्ययनले समुदायमा आधारित मातृ मृत्यु निगरानी र प्रतिकार्य प्रणाली सुदृढ तथा विस्तार गर्ने बलियो आधार निर्माण गरेको छ ।

नेपाल

मातृ मृत्यु अनुपात

(प्रति लाख जिवित जन्म)

नेपाल १५१

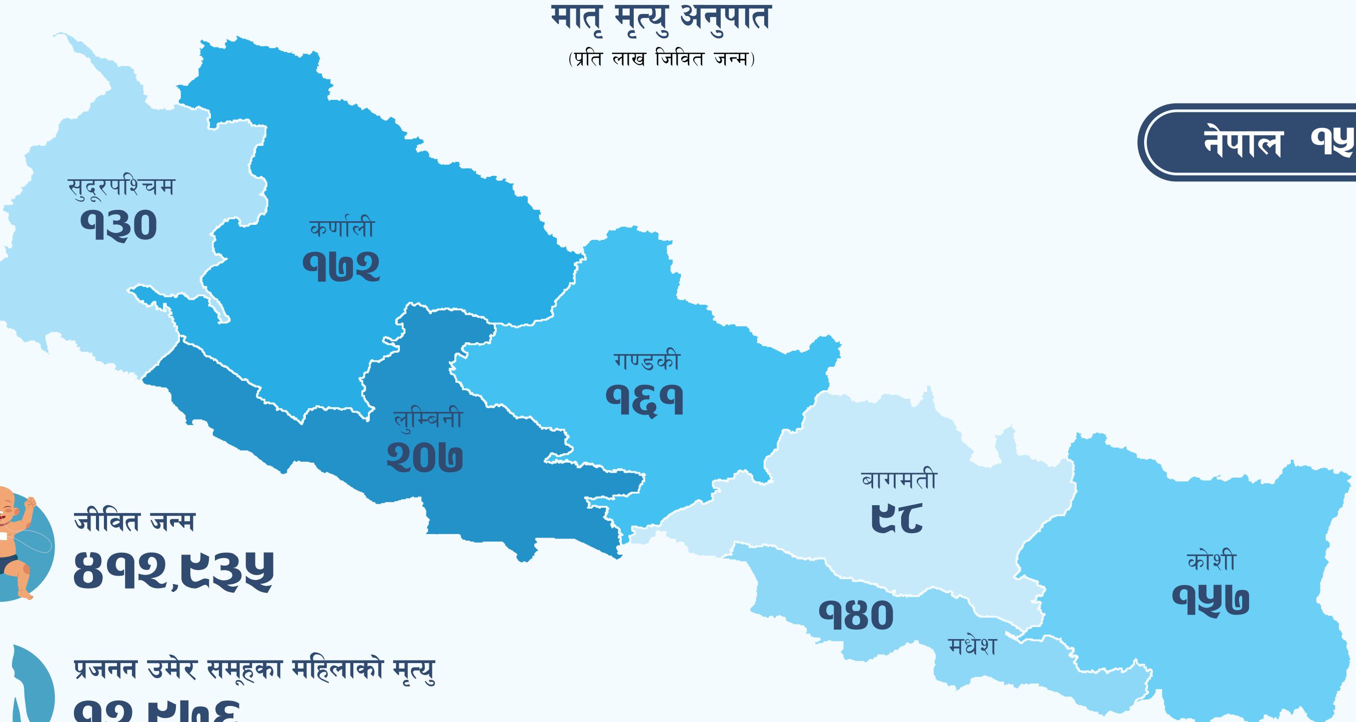

जीवित जन्म

४१२,९३५

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु

१२,९७६

गण्डकी प्रदेश

जीवित जन्म
२७,९४०

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु
१,०८३

मातृ मृत्यु अनुपात (प्रति लाख जिवित जन्म) १६१

मातृ मृत्यु सङ्ख्या
४५

जिल्लाअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

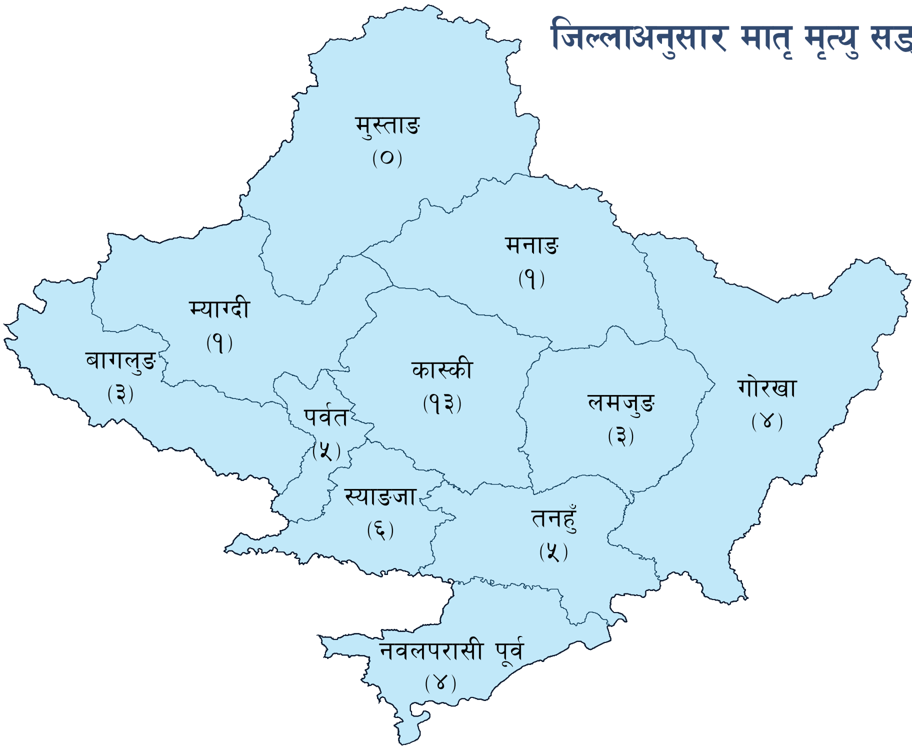

उमेर समूहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

१५-१९ (वर्ष)	२०-२४ (वर्ष)	२५-२९ (वर्ष)	३०-३४ (वर्ष)	३५-४९ (वर्ष)
९	२४	३८	१८	११

शैक्षिक स्तरअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

कहिल्यै विद्यालय नगएको / थाहा नभएको	२१
१-८ कक्षा	२३
९-१२ कक्षा	४२
स्नातक र माथि	१४

स्थानअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

स्वास्थ्य संस्था ६७

अन्यत्र ३३

- १६ घरमा
- १२ घरबाट स्वास्थ्य संस्था जादैं गर्दा
- ५ स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य संस्थामा जादैं गर्दा

स्थानीय तहअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

अवस्थाअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

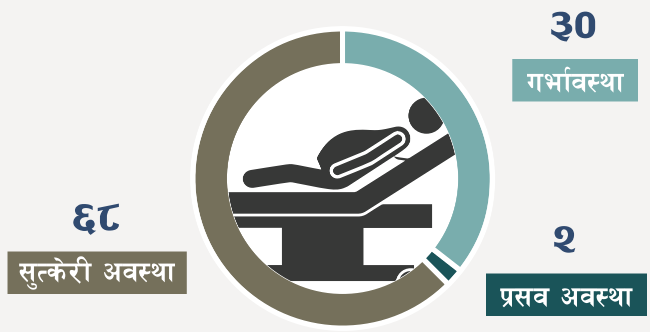

प्रसव तथा सुत्केरी अवस्था/किसिम

(प्रतिशतमा)

मातृ मृत्यु निम्त्याउने ढिलाइ

(प्रतिशतमा)

- ४० उपयुक्त स्वास्थ्य सेवा लिन निर्णय गर्नमा ढिलाइ (पहिलो)
- ३३ उपयुक्त स्वास्थ्य संस्था पुग्नमा ढिलाइ (दोस्रो)
- २८ स्वास्थ्य संस्था पुगेपछि उपयुक्त स्वास्थ्य सेवा प्राप्तिमा ढिलाइ (तेस्रो)

मातृ मृत्युको मुख्य कारण

(प्रतिशतमा)

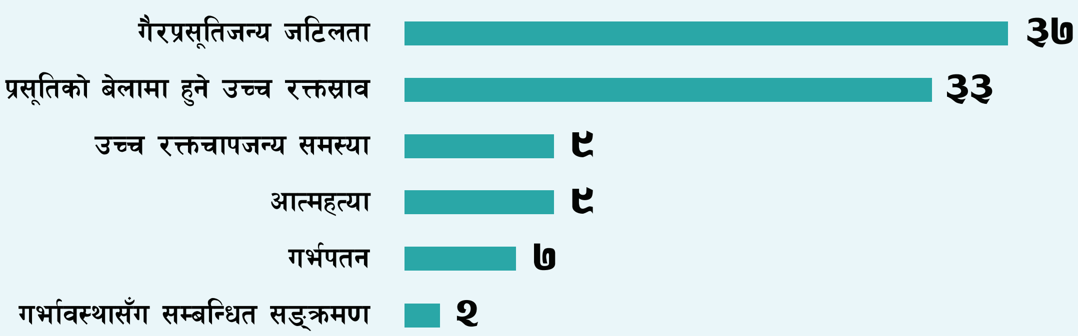

मातृ मृत्यु अवस्था, स्थान र प्रसूतिको किसिमअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

जिल्ला/स्थानीय तह	मातृ मृत्यु संख्या	मातृ मृत्यु हुँदाको अवस्था			मातृ मृत्यु भएको स्थान		प्रसूतिको किसिम		
		गर्भावस्था	प्रसव	सुत्केरी	स्वास्थ्य संस्था	गैर स्वास्थ्य संस्था	सामान्य प्रसूति	औजार उपकरणको प्रयोग	शल्यक्रिया
गोरखा	४	०	१	३	१	३	४	०	०
चुमनुब्री गाउँपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
आरुघाट गाउँपालिका	२	०	०	२	०	२	२	०	०
पालुङटार नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
मनाङ	१	१	०	०	०	१	०	०	०
नार्पाभूमि गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
म्याग्दी	१	०	०	१	०	१	०	०	१
मालिका गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	०	०	१
कास्की	१३	६	०	६	९	३	१	०	५
माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
पोखरा महानगरपालिका	१२	५	०	६	९	२	१	०	५
लम्जुङ	३	१	०	२	३	०	०	०	२
दोर्दी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
मर्स्याङदी गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
सुन्दरबजार नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
तनहुँ	५	०	०	५	३	२	४	०	१
भानु नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
व्यास नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
भिमाद नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
ऋषिङ गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
देवघाट गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
नवलपरासी	४	१	०	३	२	२	२	०	१
गैंडाकोट नगरपालिका	२	०	०	२	१	१	२	०	०
मध्यबिन्दु नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
विनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
स्याङ्जा	६	२	०	४	६	०	१	१	२
फेदीखोला गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
बिरुवा गाउँपालिका	२	१	०	१	२	०	०	०	१
वालिङ नगरपालिका	२	१	०	१	२	०	१	०	०
गल्याङ नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	१	०
पर्वत	५	१	०	४	४	१	२	०	२
जलजला गाउँपालिका	२	१	०	१	१	१	१	०	०
कुश्मा नगरपालिका	३	०	०	३	३	०	१	०	२
बाग्लुङ	३	१	०	१	१	१	१	०	०
तमानखोला गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
निसीखोला गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
बरेङ गाउँपालिका	१	०	०	०	०	०	०	०	०
गण्डकी प्रदेश जम्मा	४५	१३	१	२९	२९	१४	१५	१	१४

द्रष्टव्य: अध्ययन अवधिमा मातृ मृत्यु नभएका मुस्ताङ जिल्लाका स्थानीय तहहरूलाई तालिकामा समावेश गरिएको छैन।

नेपाल मातृ मृत्यु अध्ययन २०७८

कर्णाली प्रदेशको तथ्यगत सार (*Fact Sheet*)

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
जनसङ्ख्या व्यवस्थापन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं, नेपाल

पन्ध्रौं योजना एवम् दिगो विकास लक्ष्यअनुसार नेपालले सन् २०३० सम्ममा मातृ मृत्यु अनुपात प्रति लाख जीवित जन्ममा ७० पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ। स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद् र स्वास्थ्य विकास साझेदारहरूको संयुक्त प्रयासमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक स्तरमा मातृ मृत्युको अवस्था र मातृ मृत्युको कारणहरू पहिचान गर्नका लागि नेपालमा पहिलो पटक राष्ट्रिय जनगणनासँगै मातृ मृत्यु सम्बन्धी अध्ययन पूर्ण गणनाको रूपमा सम्पन्न भएको छ। यस अध्ययनको निष्कर्षले सबै तहहरूमा तथ्यपरक नीति र कार्यक्रम निर्माण गरी मातृ स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ।

यस अध्ययनमा राष्ट्रिय जनगणनामा खटिएका गणकले प्रजनन् उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाको मृत्यु भएको सूचना उपलब्ध गराएपश्चात् तालिम प्राप्त स्थानीय स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक मृतक महिलाको घरपरिवारमा गई गर्भावस्थासँग सम्बन्धित मृत्युको पहिचान गरी मौखिक जाँचबुझ (Verbal Autopsy) मार्फत विस्तृत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। विषय विज्ञद्वारा मौखिक जाँचबुझको आधारमा मातृ मृत्युको सम्भावित कारण पत्ता लगाइएको थियो। अध्ययन अवधिको एक वर्षमा (२०७८ मङ्सीर ९ गतेभन्दा अगाडि विगत १२ महिना) नेपालमा कुल ६२२ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा ११ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ६११ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातका लागि ६२२ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ। **कर्णाली** प्रदेशमा ५४ वटा मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा तिनीहरू कै आधारमा मातृ मृत्युको अनुपात एवम् मृत्युको कारण सम्बन्धी विश्लेषण गरिएको छ।

यस अध्ययनले नेपालमा अझै पनि धेरै मातृ मृत्यु गर्भावस्थाको समयमा रक्तस्राव र उच्च रक्तचाप जस्ता रोकथाम गर्न सकिने कारणले हुने देखाएको छ भने उल्लेख्य मृत्यु आत्महत्या जस्ता गैरप्रसूतिजन्य कारणले पनि भएको देखिन्छ। यसले मातृ मृत्यु निम्त्याउने तीन ढिलाइलाई थप न्यूनीकरण गर्दै स्वास्थ्य संस्थामा मातृ स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर र प्रेषण संयन्त्रमा सुधार तथा आपतकालीन यातायात व्यवस्थापनलाई बलियो बनाउनु पर्ने देखिन्छ। यस अध्ययनको सिलसिलामा प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तिमा एक जना स्वास्थ्यकर्मीले मातृ मृत्युको मौखिक जाँचबुझ सम्बन्धी सिप प्राप्त गरेकाले यस अध्ययनले समुदायमा आधारित मातृ मृत्यु निगरानी र प्रतिकार्य प्रणाली सुदृढ तथा विस्तार गर्ने बलियो आधार निर्माण गरेको छ।

नेपाल

मातृ मृत्यु अनुपात

(प्रति लाख जिवित जन्म)

नेपाल १५१

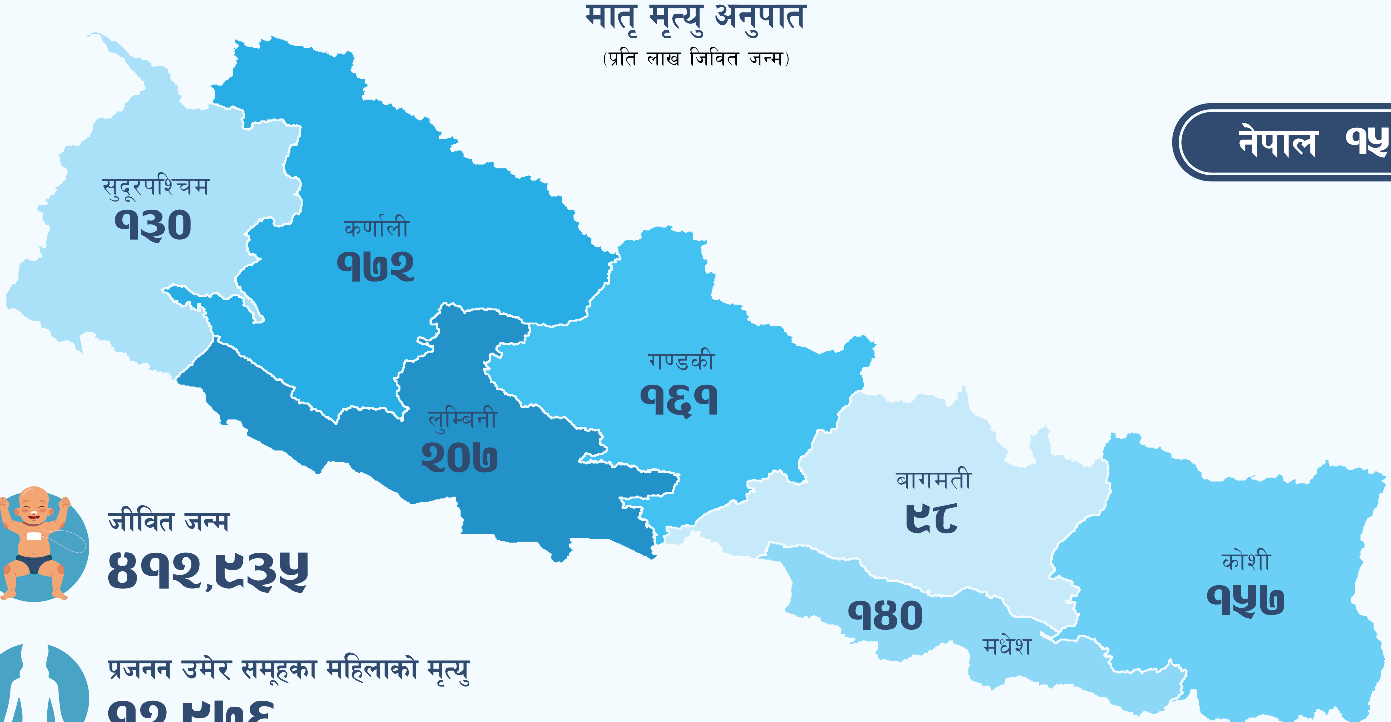

जीवित जन्म
४१२,९३५

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु
१२,९७६

द्रष्टव्य: यस अध्ययनको मुल प्रतिवेदन स्वास्थ्य तथा जनङ्ख्या मन्त्रालय तथा राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको वेभपेजमा उपलब्ध छ। (प्रतिवेदन)

कर्णाली प्रदेश

जीवित जन्म **३१,३२३**

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु **६५७**

मातृ मृत्यु अनुपात (प्रति लाख जिवित जन्म) **१७२**

मातृ मृत्यु सङ्ख्या **५४**

जिल्लाअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

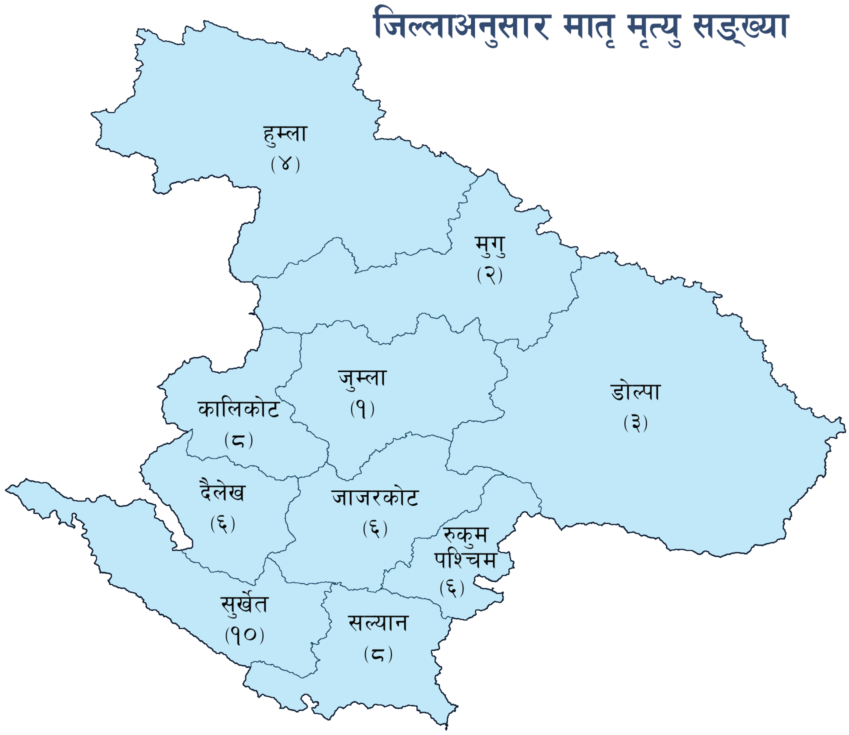

उमेर समूहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

१५–१९ (वर्ष)	२०–२४ (वर्ष)	२५–२९ (वर्ष)	३०–३४ (वर्ष)	३५–४९ (वर्ष)
२४	३५	२२	१३	६

शैक्षिक स्तरअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

कहिल्यै विद्यालय नगएको/थाहा नभएको	२८
१–८ कक्षा	२२
९–१२ कक्षा	५०
स्नातक र माथि	०

स्थानअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

स्वास्थ्य संस्था **५०**

अन्यत्र **५०**

- **३७** घरमा
- **४** घरबाट स्वास्थ्य संस्था जाँदै गर्दा
- **९** स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य संस्थामा जाँदै गर्दा

स्थानीय तहअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

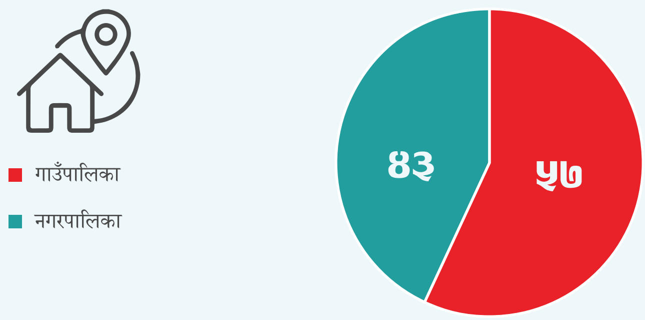

अवस्थाअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

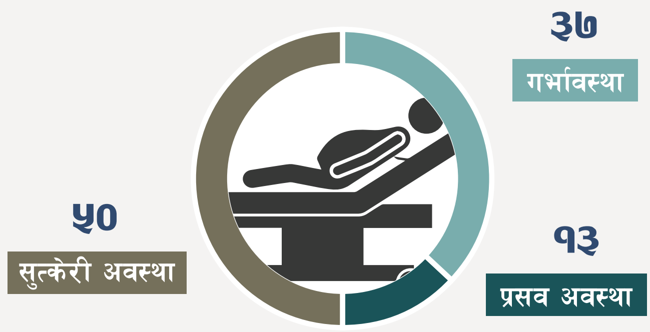

प्रसव तथा सुत्केरी अवस्था/किसिम

(प्रतिशतमा)

मातृ मृत्यु निम्त्याउने ढिलाइ

(प्रतिशतमा)

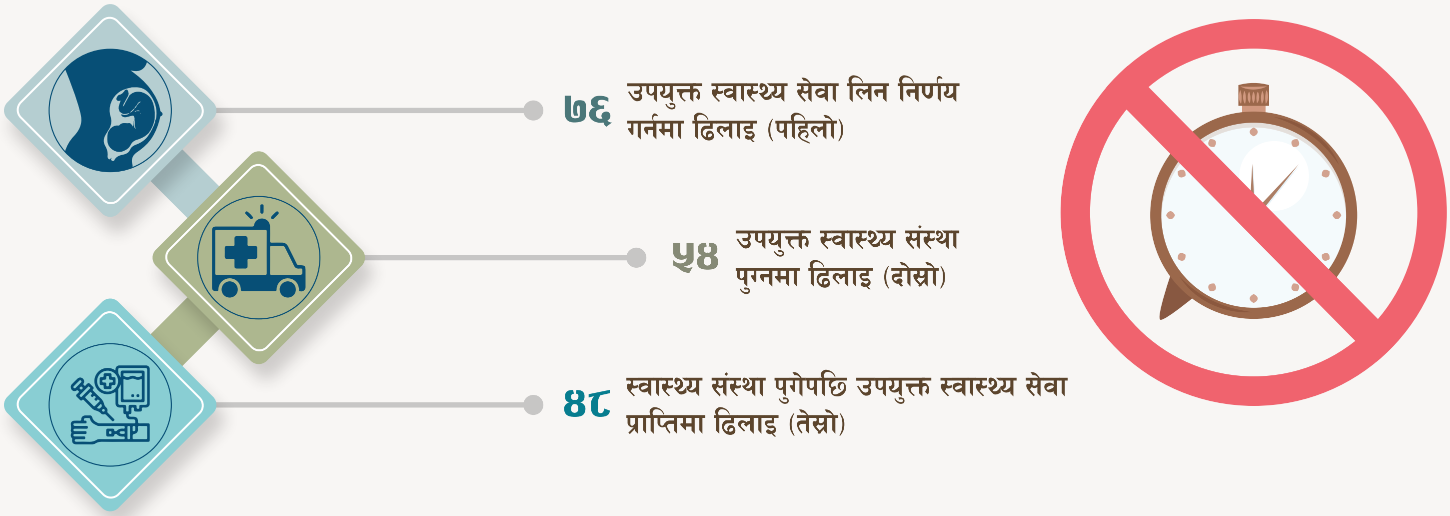

मातृ मृत्युको मुख्य कारण

(प्रतिशतमा)

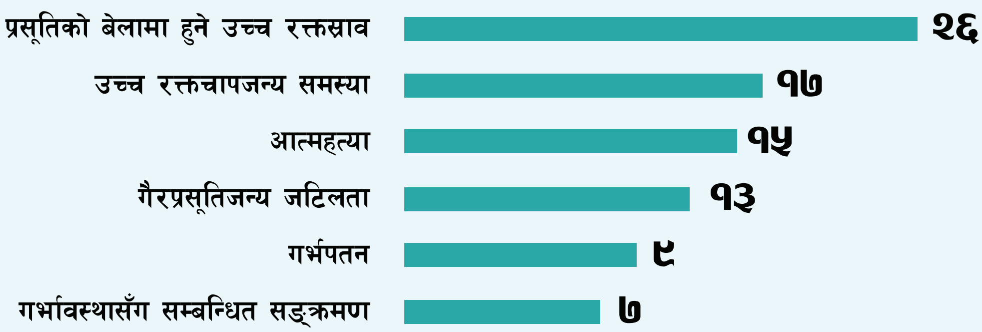

मातृ मृत्यु अवस्था, स्थान र प्रसूतिको किसिमअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

जिल्ला/स्थानीय तह	मातृ मृत्यु संख्या	मातृ मृत्यु हुँदाको अवस्था			मातृ मृत्यु भएको स्थान		प्रसूतिको किसिम		
		गर्भावस्था	प्रसव	सुत्केरी	स्वास्थ्य संस्था	गैर स्वास्थ्य संस्था	सामान्य प्रसूति	औजार उपकरणको प्रयोग	शल्यक्रिया
डोल्पा	३	०	२	१	०	३	३	०	०
त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका	२	०	१	१	०	२	२	०	०
ठुलीभेरी नगरपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
मुगु	२	१	०	१	०	२	१	०	०
सोरु गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
खत्याड गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
हुम्ला	४	२	१	१	२	२	२	०	०
चङ्खेली गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
खार्पुनाथ गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
नाम्खा गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
ताँजाकोट गाउँपालिका	१	०	१	०	१	०	१	०	०
जुम्ला	१	०	१	०	०	१	१	०	०
गुठीचौर गाउँपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
कालिकोट	८	३	१	४	४	४	२	०	२
पलाता गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
पचालझरना गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
रास्कोट नगरपालिका	२	०	१	१	२	०	१	०	०
सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
नरहरिनाथ गाउँपालिका	२	१	०	१	१	१	०	०	१
तिलागुफा नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	०	०	१
दैलेख	६	३	०	३	३	३	२	०	१
नौमुले गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
भैरवी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
ठाँटीकाँध गाउँपालिका	२	१	०	१	०	२	१	०	०
नारायण नगरपालिका	२	१	०	१	२	०	०	०	१
जाजरकोट	६	३	१	२	१	५	३	०	०
बारेकोट गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
कुशे गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
जुनीचाँदे गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
शिवालय गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
भेरी नगरपालिका	२	१	१	०	१	१	१	०	०
रुकुम पश्चिम	६	४	०	२	४	२	१	०	१
आठबिसकोट नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
बाँफिकोट गाउँपालिका	२	२	०	०	२	०	०	०	०
त्रिवेणी गाउँपालिका	२	०	०	२	२	०	१	०	१
चौरजहारी नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
सल्यान	८	२	०	६	४	४	२	१	३
कुमाख गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
छत्रेश्वरी गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
शारदा नगरपालिका	२	१	०	१	०	२	०	१	०
कालीमाटी गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
कपुरकोट गाउँपालिका	२	०	०	२	१	१	१	०	१
सुर्खेत	१०	२	१	७	९	१	३	१	३
सिम्ता गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
चिङ्गाड गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
गुर्भाकोट नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	१	०
वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	७	१	१	५	७	०	३	०	२
कर्णाली प्रदेश जम्मा	५४	२०	७	२७	२७	२७	२०	२	१०

द्रष्टव्यः अध्ययन अवधिमा मातृ मृत्यु नभएका स्थानीय तहहरूलाई तालिकामा समावेश गरिएको छैन।

नेपाल मातृ मृत्यु अध्ययन २०७८

कोशी प्रदेशको तथ्यगत सार (*Fact Sheet*)

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
जनसङ्ख्या व्यवस्थापन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं, नेपाल

पन्ध्रौं योजना एवम् दिगो विकास लक्ष्यअनुसार नेपालले सन् २०३० सम्ममा मातृ मृत्यु अनुपात प्रति लाख जीवित जन्ममा ७० पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ। स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद् र स्वास्थ्य विकास साझेदारहरूको संयुक्त प्रयासमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक स्तरमा मातृ मृत्युको अवस्था र मातृ मृत्युको कारणहरू पहिचान गर्नका लागि नेपालमा पहिलो पटक राष्ट्रिय जनगणनासँगै मातृ मृत्यु सम्बन्धी अध्ययन पूर्ण गणनाको रूपमा सम्पन्न भएको छ। यस अध्ययनको निष्कर्षले सबै तहहरूमा तथ्यपरक नीति र कार्यक्रम निर्माण गरी मातृ स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ।

यस अध्ययनमा राष्ट्रिय जनगणनामा खटिएका गणकले प्रजनन् उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाको मृत्यु भएको सूचना उपलब्ध गराएपश्चात् तालिम प्राप्त स्थानीय स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक मृतक महिलाको घरपरिवारमा गई गर्भावस्थासँग सम्बन्धित मृत्युको पहिचान गरी मौखिक जाँचबुझ (Verbal Autopsy) मार्फत विस्तृत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। विषय विज्ञद्वारा मौखिक जाँचबुझको आधारमा मातृ मृत्युको सम्भावित कारण पत्ता लगाइएको थियो। अध्ययन अवधिको एक वर्षमा (२०७८ मङ्सीर ९ गतेभन्दा अगाडि विगत १२ महिना) नेपालमा कुल ६२२ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा ११ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ६११ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातका लागि ६२२ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ। **कोशी** प्रदेशमा १०१ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा २ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ९९ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातको लागि १०१ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ।

यस अध्ययनले नेपालमा अझै पनि धेरै मातृ मृत्यु गर्भावस्थाको समयमा रक्तस्राव र उच्च रक्तचाप जस्ता रोकथाम गर्न सकिने कारणले हुने देखाएको छ भने उल्लेख्य मृत्यु आत्महत्या जस्ता गैरप्रसूतिजन्य कारणले पनि भएको देखिन्छ। यसले मातृ मृत्यु निम्त्याउने तीन ढिलाइलाई थप न्यूनीकरण गर्दै स्वास्थ्य संस्थामा मातृ स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर र प्रेषण संयन्त्रमा सुधार तथा आपतकालीन यातायात व्यवस्थापनलाई बलियो बनाउनु पर्ने देखिन्छ। यस अध्ययनको सिलसिलामा प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तिमा एक जना स्वास्थ्यकर्मीले मातृ मृत्युको मौखिक जाँचबुझ सम्बन्धी सिप प्राप्त गरेकाले यस अध्ययनले समुदायमा आधारित मातृ मृत्यु निगरानी र प्रतिकार्य प्रणाली सुदृढ तथा विस्तार गर्ने बलियो आधार निर्माण गरेको छ।

नेपाल

मातृ मृत्यु अनुपात
(प्रति लाख जिवित जन्म)

नेपाल १५१

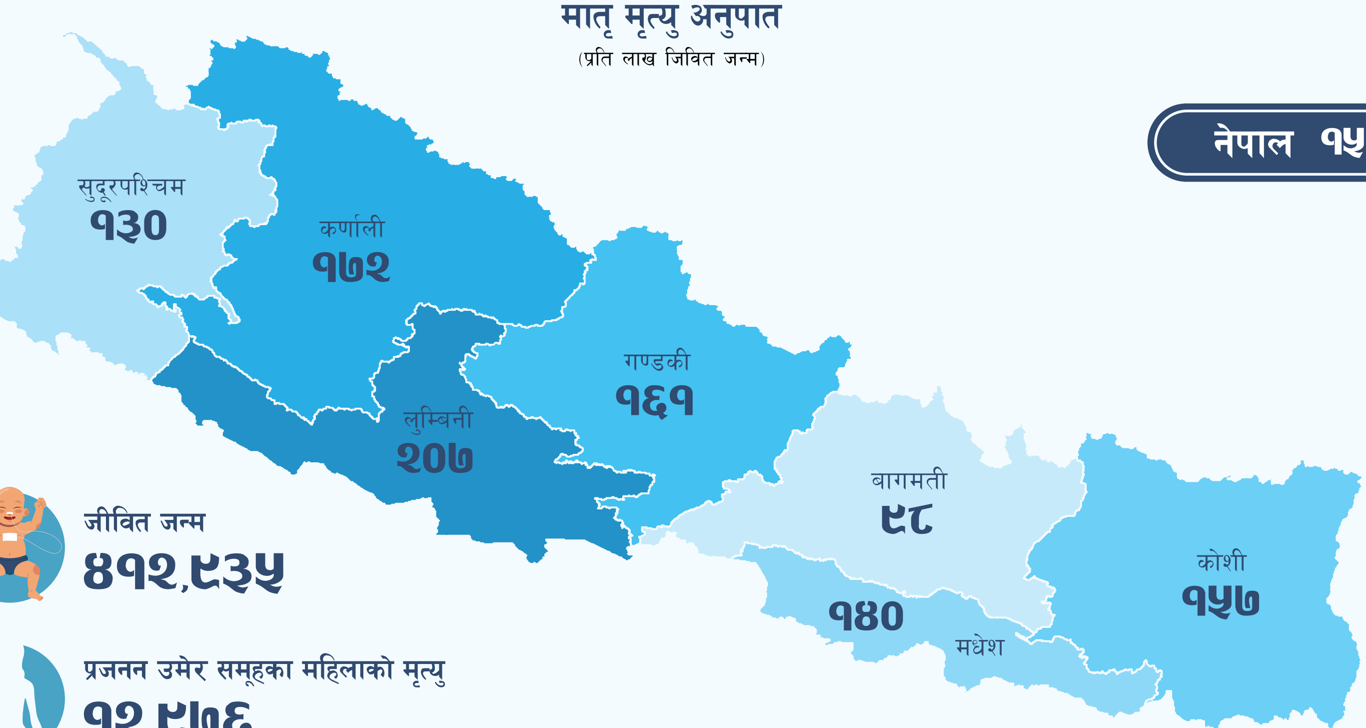

जीवित जन्म
४१२,९३५

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु
१२,९७६

कोशी प्रदेश

जीवित जन्म ६४,१९०

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु २,६१९

मातृ मृत्यु अनुपात १५७
(प्रति लाख जिवित जन्म)

मातृ मृत्यु सङ्ख्या

१०१

जिल्लाअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

उमेर समूहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

१५-१९ (वर्ष)	२०-२४ (वर्ष)	२५-२९ (वर्ष)	३०-३४ (वर्ष)	३५-४९ (वर्ष)
९	३०	२५	१९	१७

शैक्षिक स्तरअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

कहिल्यै विद्यालय नगएको / थाहा नभएको	२६
१-८ कक्षा	१९
९-१२ कक्षा	५०
स्नातक र माथि	५

स्थानअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

स्वास्थ्य संस्था ५९

अन्यत्र ४१

- २० घरमा
- १२ घरबाट स्वास्थ्य संस्था जादै गर्दा
- ९ स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य संस्थामा जादै गर्दा

स्थानीय तहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

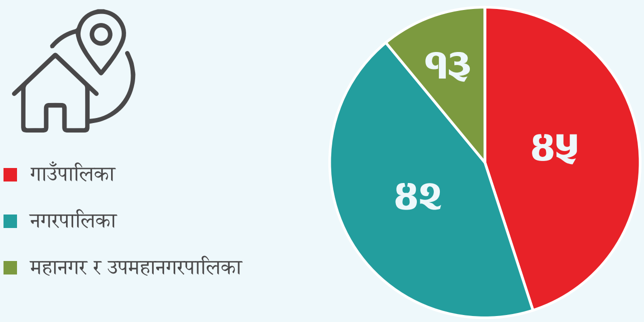

अवस्थाअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

प्रसव तथा सुत्केरी अवस्था/किसिम
(प्रतिशतमा)

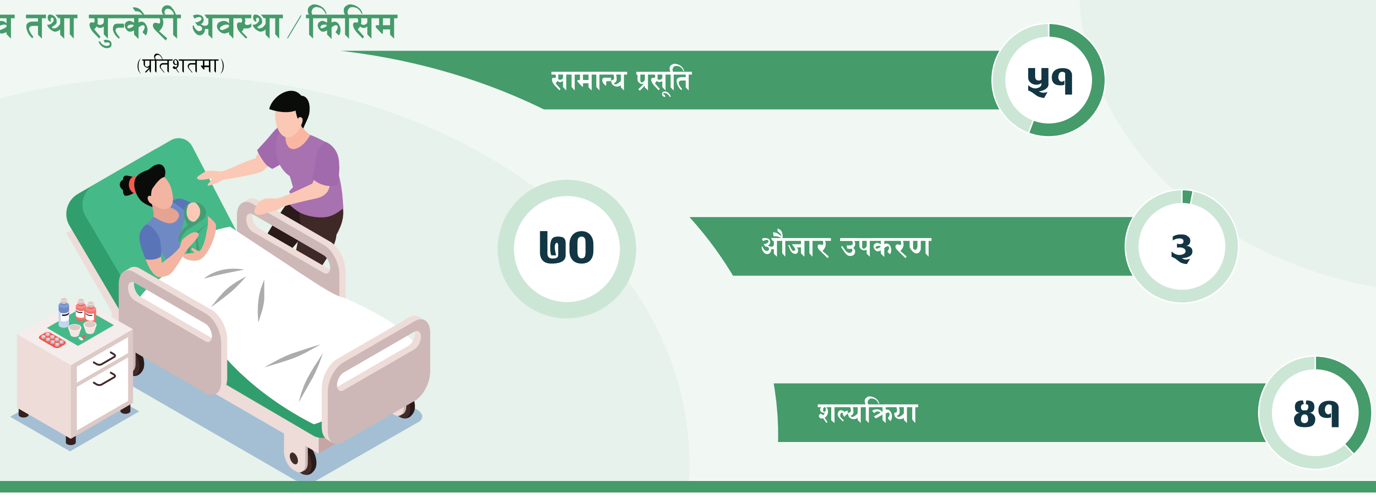

मातृ मृत्यु निम्त्याउने ढिलाइ
(प्रतिशतमा)

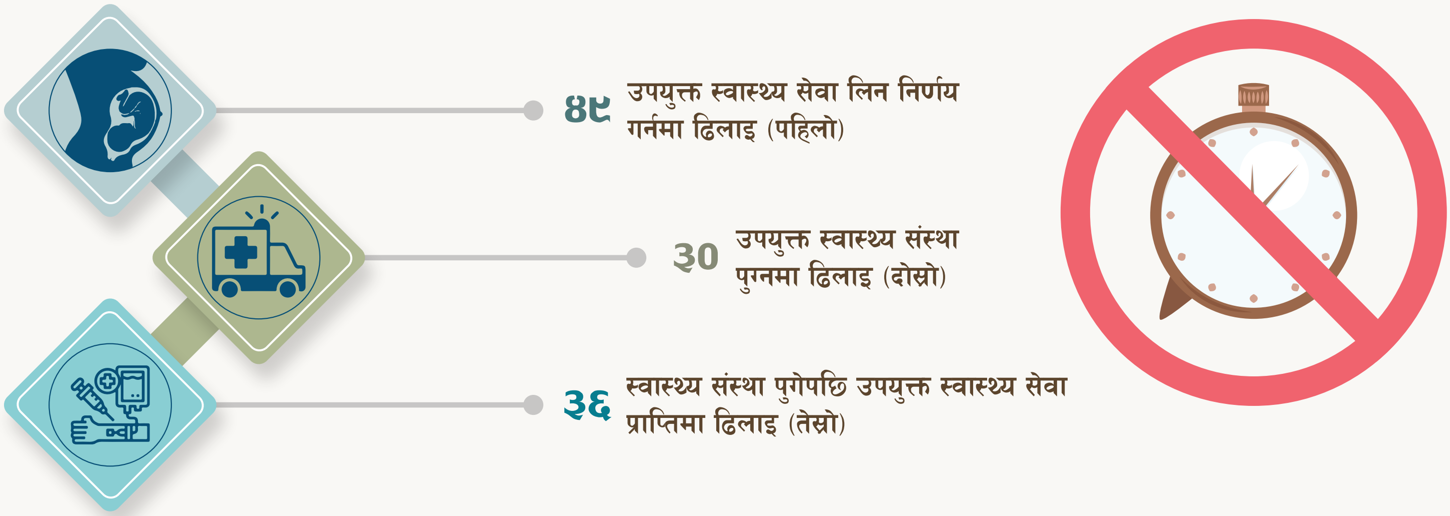

मातृ मृत्युको मुख्य कारण
(प्रतिशतमा)

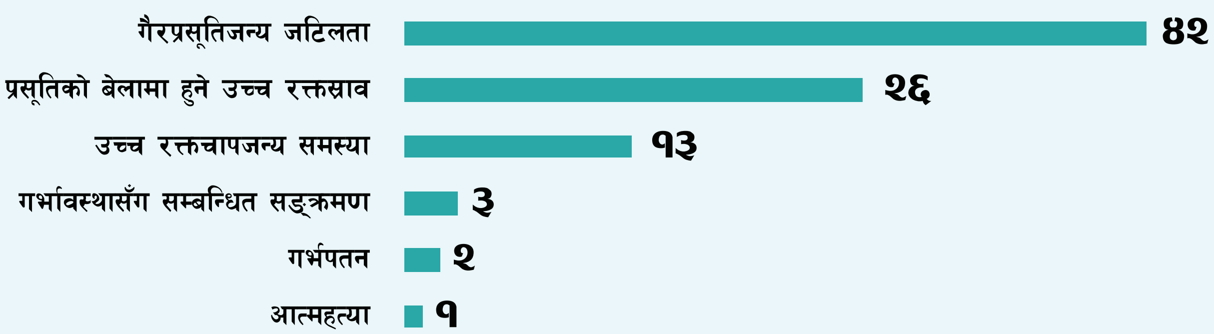

मातृ मृत्यु अवस्था, स्थान र प्रसूतिको किसिमअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

जिल्ला/स्थानीय तह	मातृ मृत्यु सङ्ख्या	मातृ मृत्यु हुँदाको अवस्था			मातृ मृत्यु भएको स्थान		प्रसूतिको किसिम		
		गर्भावस्था	प्रसव	सुत्केरी	स्वास्थ्य संस्था	गैर स्वास्थ्य संस्था	सामान्य प्रसूति	औजार उपकरणको प्रयोग	शल्यक्रिया
ताप्लेजुङ	२	१	०	१	१	१	१	०	०
मैवाखोला गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०			
संखुवासभा	२	०	१	१	०	२	२	०	०
सिलीचोङ गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
खाँदबारी नगरपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
सोलुखुम्बु	२	०	१	१	२	०	१	०	१
खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१	०	१	०	१	०	१	०	०
माहाकुलुङ गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
ओखलढुङ्गा	३	१	१	१	१	२	२	०	०
मोलुङ गाउँपालिका	२	०	१	१	०	२	२	०	०
मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०			
खोटाङ	३	०	१	२	१	२	१	०	२
साकेला गाउँपालिका	२	०	१	१	०	२	१	०	१
जन्तेढुङ्गा गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
भोजपुर	२	०	२	०	१	१	१	०	१
षडानन्द नगरपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
साल्पासिलिछो गाउँपालिका	१	०	१	०	१	०	०	०	१
धनकुटा	२	१	०	१	२	०	१	०	०
धनकुटा नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
शहीदभूमि गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०			
तेह्रथुम	२	०	०	१	१	०	१	०	०
म्याङलुङ नगरपालिका	२	०	०	१	१	०	१	०	०
पाँचथर	७	१	१	५	४	३	६	०	०
याङवरक गाउँपालिका	२	१	०	१	०	२	१	०	०
हिलिहाङ गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
फाल्गुनन्द गाउँपालिका	२	०	१	१	१	१	२	०	०
कुम्मायक गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
मिक्लाजुङ गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
इलाम	११	०	१	१०	७	४	४	०	६
माईजोगमाई गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
सन्दकपुर गाउँपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
इलाम नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
माङसेबुङ गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	०
चुलाचुली गाउँपालिका	२	०	०	२	२	०	०	०	२
माई नगरपालिका	४	०	०	४	१	३	२	०	२
सूर्योदय नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
झापा	२७	१४	२	११	१७	१०	४	१	७
मेचीनगर नगरपालिका	३	१	०	२	२	१	१	०	१
बुद्धशान्ति गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
अर्जुनधारा नगरपालिका	२	१	०	१	१	१	०	०	१
कनकाई नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	१	०
शिवसताक्षी नगरपालिका	२	२	०	०	१	१			
कमल गाउँपालिका	२	१	१	०	२	०	०	०	१
दमक नगरपालिका	३	१	०	२	२	१	०	०	२
गौरादह नगरपालिका	४	३	०	१	२	२	०	०	१
गौरीगञ्ज गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०			
झापा गाउँपालिका	२	१	१	०	०	२	०	०	०
बाह्रदशी गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
बिर्तामोड नगरपालिका	१	१	०	०	१	०			
हल्दीबारी गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०			
भद्रपुर नगरपालिका	२	१	०	१	१	१	०	०	१
कचनकवल गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
मोरङ	१८	५	१	१२	१०	८	५	१	६
मिक्लाजुङ गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	०	१	०
लेटाङ नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
सुन्दरहरैंचा नगरपालिका	३	१	०	२	३	०	०	०	१
बेलबारी नगरपालिका	२	०	१	१	१	१	१	०	१
ग्रामथान गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
बुढीगङ्गा गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	०	०	१
विराटनगर महानगरपालिका	६	३	०	३	३	३	०	०	३
कटहरी गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०			
धनपालथान गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
जहदा गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
सुनसरी	१६	६	०	९	९	६	४	०	४
धरान उपमहानगरपालिका	४	०	०	४	२	२	१	०	२
बराहक्षेत्र नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	३	२	०	१	१	२	१	०	०
इटहरी उपमहानगरपालिका	३	१	०	१	२	०	०	०	१
दुहबी नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
इनरुवा नगरपालिका	४	३	०	१	२	२	१	०	०
उदयपुर	४	१	१	२	२	२	२	०	१
बेलका नगरपालिका	१	१	०	०	१	०			
त्रियुगा नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
रौतामाई गाउँपालिका	२	०	१	१	०	२	१	०	१
कोशी प्रदेश जम्मा	१०१	३०	१२	५७	५८	४१	३५	२	२८

द्रष्टव्यः अध्ययन अवधिमा मातृ मृत्यु नभएका स्थानीय तहहरूलाई तालिकामा समावेश गरिएको छैन।

नेपाल मातृ मृत्यु अध्ययन २०७८

लुम्बिनी प्रदेशको तथ्यगत सार (*Fact Sheet*)

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
जनसङ्ख्या व्यवस्थापन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं, नेपाल

पन्ध्रौं योजना एवम् दिगो विकास लक्ष्यअनुसार नेपालले सन् २०३० सम्ममा मातृ मृत्यु अनुपात प्रति लाख जीवित जन्ममा ७० पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ । स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद् र स्वास्थ्य विकास साझेदारहरूको संयुक्त प्रयासमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक स्तरमा मातृ मृत्युको अवस्था र मातृ मृत्युको कारणहरू पहिचान गर्नका लागि नेपालमा पहिलो पटक राष्ट्रिय जनगणनासँगै मातृ मृत्यु सम्बन्धी अध्ययन पूर्ण गणनाको रूपमा सम्पन्न भएको छ । यस अध्ययनको निष्कर्षले सबै तहहरूमा तथ्यपरक नीति र कार्यक्रम निर्माण गरी मातृ स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।

यस अध्ययनमा राष्ट्रिय जनगणनामा खटिएका गणकले प्रजनन् उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाको मृत्यु भएको सूचना उपलब्ध गराएपश्चात् तालिम प्राप्त स्थानीय स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक मृतक महिलाको घरपरिवारमा गई गर्भावस्थासँग सम्बन्धित मृत्युको पहिचान गरी मौखिक जाँचबुझ (Verbal Autopsy) मार्फत विस्तृत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । विषय विज्ञद्वारा मौखिक जाँचबुझको आधारमा मातृ मृत्युको सम्भावित कारण पत्ता लगाइएको थियो । अध्ययन अवधिको एक वर्षमा (२०७८ मङ्सीर ९ गतेभन्दा अगाडि विगत १२ महिना) नेपालमा कुल ६२२ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा ११ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ६११ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातका लागि ६२२ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ । **लुम्बिनी** प्रदेशमा १५८ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा ४ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा १५४ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातको लागि १५८ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ ।

यस अध्ययनले नेपालमा अझै पनि धेरै मातृ मृत्यु गर्भावस्थाको समयमा रक्तस्राव र उच्च रक्तचाप जस्ता रोकथाम गर्न सकिने कारणले हुने देखाएको छ भने उल्लेख्य मृत्यु आत्महत्या जस्ता गैरप्रसूतिजन्य कारणले पनि भएको देखिन्छ । यसले मातृ मृत्यु निम्त्याउने तीन ढिलाइलाई थप न्यूनीकरण गर्दै स्वास्थ्य संस्थामा मातृ स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर र प्रेषण संयन्त्रमा सुधार तथा आपतकालीन यातायात व्यवस्थापनलाई बलियो बनाउनु पर्ने देखिन्छ । यस अध्ययनको सिलसिलामा प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तिमा एक जना स्वास्थ्यकर्मीले मातृ मृत्युको मौखिक जाँचबुझ सम्बन्धी सिप प्राप्त गरेकाले यस अध्ययनले समुदायमा आधारित मातृ मृत्यु निगरानी र प्रतिकार्य प्रणाली सुदृढ तथा विस्तार गर्ने बलियो आधार निर्माण गरेको छ ।

नेपाल

मातृ मृत्यु अनुपात

(प्रति लाख जिवित जन्म)

नेपाल १५१

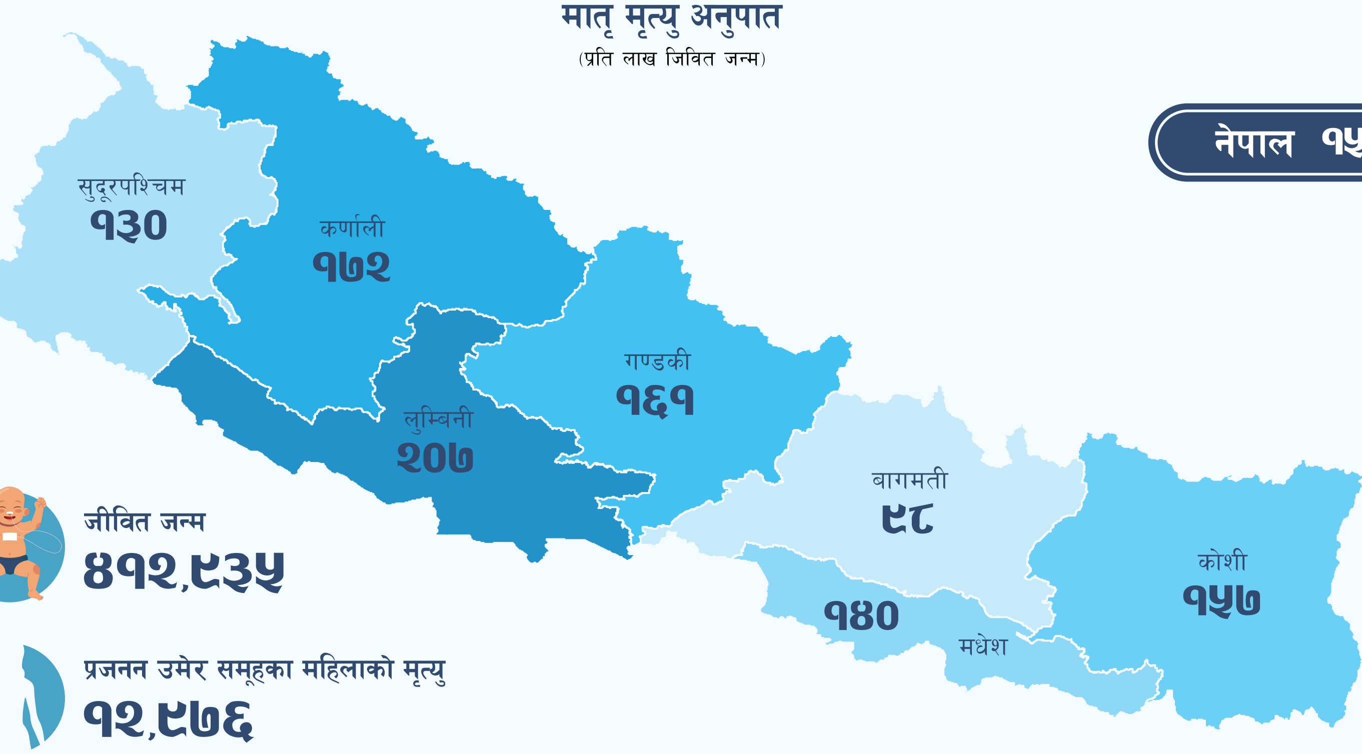

जीवित जन्म

४१२,९३५

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु

१२,९७६

लुम्बिनी प्रदेश

जीवित जन्म **७६,२४३**

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु **२,६१३**

मातृ मृत्यु अनुपात (प्रति लाख जिवित जन्म) **२०७**

मातृ मृत्यु सङ्ख्या **१५८**

जिल्लाअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

उमेर समूहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

१५-१९ (वर्ष)	२०-२४ (वर्ष)	२५-२९ (वर्ष)	३०-३४ (वर्ष)	३५-४९ (वर्ष)
८	२९	२७	१७	१९

शैक्षिक स्तरअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

कहिल्यै विद्यालय नगएको/थाहा नभएको	३८
१-८ कक्षा	२४
९-१२ कक्षा	३२
स्नातक र माथि	६

स्थानअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

स्वास्थ्य संस्था **५४**

अन्यत्र **४६**

- **२९** घरमा
- **५** घरबाट स्वास्थ्य संस्था जादै गर्दा
- **१२** स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य संस्थामा जादै गर्दा

स्थानीय तहअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

- गाउँपालिका
- नगरपालिका
- महानगर र उपमहानगरपालिका

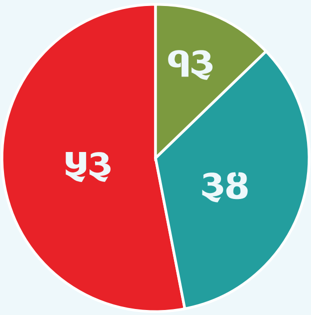

अवस्थाअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

प्रसव तथा सुत्केरी अवस्था/किसिम

(प्रतिशतमा)

६८

- सामान्य प्रसूति ६५
- औजार उपकरण ६
- शल्यक्रिया २७

मातृ मृत्यु निम्त्याउने ढिलाइ

(प्रतिशतमा)

- ६४ उपयुक्त स्वास्थ्य सेवा लिन निर्णय गर्नमा ढिलाइ (पहिलो)
- ३८ उपयुक्त स्वास्थ्य संस्था पुग्नमा ढिलाइ (दोस्रो)
- ४७ स्वास्थ्य संस्था पुगेपछि उपयुक्त स्वास्थ्य सेवा प्राप्तिमा ढिलाइ (तेस्रो)

मातृ मृत्युको मुख्य कारण

(प्रतिशतमा)

गैरप्रसूतिजन्य जटिलता	३१
प्रसूतिको बेलामा हुने उच्च रक्तस्राव	२४
उच्च रक्तचापजन्य समस्या	१२
गर्भावस्थासँग सम्बन्धित सङ्क्रमण	११
गर्भपतन	७
आत्महत्या	५

मातृ मृत्यु अवस्था, स्थान र प्रसूतिको किसिमअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

जिल्ला/स्थानीय तह	मातृ मृत्यु संख्या	मातृ मृत्यु हुँदाको अवस्था			मातृ मृत्यु भएको स्थान		प्रसूतिको किसिम		
		गर्भावस्था अवस्था	प्रसव अवस्था	सुत्केरी अवस्था	स्वास्थ्य संस्था	गैर स्वास्थ्य संस्था	सामान्य प्रसूति	औजार उपकरणको प्रयोग	शल्यक्रिया
रुकुम पूर्व	**१**	**०**	**०**	**१**	**१**	**०**	**१**	**०**	**०**
सिस्ने गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
रोल्पा	**६**	**२**	**०**	**४**	**१**	**५**	**३**	**०**	**१**
सुनछहरी गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
गङ्गादेव गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
माडी गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
त्रिवेणी गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
रुन्टीगढी गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
सुनिल स्मृति गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
प्युठान	**६**	**१**	**२**	**२**	**१**	**४**	**२**	**०**	**२**
झिमरुक गाउँपालिका	३	०	१	१	०	२	१	०	१
प्युठान नगरपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
स्वर्गद्वारी नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	०	०	१
सरुमारानी गाउँपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
गुल्मी	**७**	**३**	**०**	**३**	**५**	**१**	**३**	**०**	**०**
कालीगण्डकी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
सत्यवती गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
इस्मा गाउँपालिका	२	१	०	१	२	०	१	०	०
धुर्कोट गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
रेसुङ्गा नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
गुल्मीदरबार गाउँपालिका	१	०	०	०	०	०	०	०	०
अर्घाखाँची	**४**	**२**	**०**	**२**	**१**	**३**	**२**	**०**	**०**
छत्रदेव गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
भूमिकास्थान नगरपालिका	२	२	०	०	०	२	०	०	०
पाणिनी गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
पाल्पा	**४**	**१**	**१**	**२**	**३**	**१**	**१**	**२**	**०**
रामपुर नगरपालिका	२	१	०	१	२	०	०	१	०
रम्भा गाउँपालिका	१	०	१	०	१	०	०	१	०
निस्दी गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
नवलपरासी	**७**	**२**	**०**	**५**	**६**	**१**	**२**	**०**	**३**
सुनवल नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
रामग्राम नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
सरावल गाउँपालिका	२	१	०	१	२	०	०	०	१
प्रतापपुर गाउँपालिका	२	०	०	२	२	०	२	०	०
रूपन्देही	**३०**	**५**	**१**	**२४**	**१७**	**१३**	**१४**	**२**	**७**
देवदह नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
बुटवल उपमहानगरपालिका	४	०	०	४	२	२	२	१	०
सैनामैना नगरपालिका	२	०	०	२	२	०	०	१	१
कञ्चन गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
गैडहवा गाउँपालिका	३	०	०	३	२	१	२	०	१
शुद्धोदन गाउँपालिका	२	०	०	२	०	२	२	०	०
सियारी गाउँपालिका	३	०	१	२	३	०	१	०	१
तिलोत्तमा नगरपालिका	२	०	०	२	२	०	१	०	१
रोहिणी गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
मायादेवी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	३	०	०	३	०	३	३	०	०
कोटहीमाई गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
सम्मरीमाई गाउँपालिका	२	१	०	१	१	१	१	०	०
मर्चवारी गाउँपालिका	३	१	०	२	०	३	२	०	०
कपिलवस्तु	**२८**	**७**	**१**	**१९**	**१५**	**१२**	**१४**	**०**	**६**
वाणगङ्गा नगरपालिका	२	१	०	१	१	१	१	०	०
बुद्धभूमि नगरपालिका	४	३	०	१	१	३	०	०	१
शिवराज नगरपालिका	९	०	१	८	६	३	६	०	३
कृष्णनगर नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
महाराजगञ्ज नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
कपिलवस्तु नगरपालिका	३	१	०	१	२	०	०	०	१
यशोधरा गाउँपालिका	३	१	०	२	३	०	१	०	१
मायादेवी गाउँपालिका	३	१	०	२	२	१	२	०	०
शुद्धोदन गाउँपालिका	२	०	०	२	०	२	२	०	०
दाङ	**१५**	**४**	**०**	**११**	**६**	**९**	**५**	**२**	**४**
बङ्गलाचुली गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	७	२	०	५	२	५	२	१	२
शान्तिनगर गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
बबई गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
दङ्गीशरण गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
लमही नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	१	०
राप्ती गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
गढवा गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
राजपुर गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
बाँके	**३६**	**१५**	**१**	**१९**	**१६**	**१९**	**१८**	**०**	**२**
कोहलपुर नगरपालिका	३	२	०	१	३	०	०	०	१
वैजनाथ गाउँपालिका	२	०	०	२	२	०	२	०	०
खजुरा गाउँपालिका	३	२	०	१	२	१	१	०	०
जानकी गाउँपालिका	४	१	१	२	२	२	२	०	१
नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	९	३	०	५	३	५	५	०	०
डुडुवा गाउँपालिका	५	१	०	४	१	४	४	०	०
नरैनापुर गाउँपालिका	५	३	०	२	०	५	२	०	०
राप्ती सोनारी गाउँपालिका	५	३	०	२	३	२	२	०	०
बर्दिया	**१४**	**८**	**०**	**६**	**१२**	**२**	**३**	**०**	**३**
बारबर्दिया नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
ठाकुरबाबा नगरपालिका	४	४	०	०	४	०	०	०	०
राजापुर नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
मधुवन नगरपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
गुलरिया नगरपालिका	२	१	०	१	१	१	१	०	०
बढैयाताल गाउँपालिका	३	१	०	२	२	१	०	०	२
बाँसगढी नगरपालिका	२	१	०	१	२	०	१	०	०
लुम्बिनी प्रदेश जम्मा	**१५८**	**५०**	**६**	**९८**	**८४**	**७०**	**६८**	**६**	**२८**

द्रष्टव्य: अध्ययन अवधिमा मातृ मृत्यु नभएका स्थानीय तहहरूलाई तालिकामा समावेश गरिएको छैन।

नेपाल मातृ मृत्यु अध्ययन २०७८

मधेश प्रदेशको तथ्यगत सार (*Fact Sheet*)

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
जनसङ्ख्या व्यवस्थापन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं, नेपाल

पन्ध्रौं योजना एवम् दिगो विकास लक्ष्यअनुसार नेपालले सन् २०३० सम्ममा मातृ मृत्यु अनुपात प्रति लाख जीवित जन्ममा ७० पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ। स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद् र स्वास्थ्य विकास साझेदारहरूको संयुक्त प्रयासमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक स्तरमा मातृ मृत्युको अवस्था र मातृ मृत्युको कारणहरू पहिचान गर्नका लागि नेपालमा पहिलो पटक राष्ट्रिय जनगणनासँगै मातृ मृत्यु सम्बन्धी अध्ययन पूर्ण गणनाको रूपमा सम्पन्न भएको छ। यस अध्ययनको निष्कर्षले सबै तहहरूमा तथ्यपरक नीति र कार्यक्रम निर्माण गरी मातृ स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ।

यस अध्ययनमा राष्ट्रिय जनगणनामा खटिएका गणकले प्रजनन् उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाको मृत्यु भएको सूचना उपलब्ध गराएपश्चात् तालिम प्राप्त स्थानीय स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक मृतक महिलाको घरपरिवारमा गई गर्भावस्थासँग सम्बन्धित मृत्युको पहिचान गरी मौखिक जाँचबुझ (Verbal Autopsy) मार्फत विस्तृत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। विषय विज्ञद्वारा मौखिक जाँचबुझको आधारमा मातृ मृत्युको सम्भावित कारण पत्ता लगाइएको थियो। अध्ययन अवधिको एक वर्षमा (२०७८ मङ्सीर ९ गतेभन्दा अगाडि विगत १२ महिना) नेपालमा कुल ६२२ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा ११ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ६११ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातका लागि ६२२ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ। **मधेश** प्रदेशमा १३५ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा १ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा १३४ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातको लागि १३५ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ।

यस अध्ययनले नेपालमा अझै पनि धेरै मातृ मृत्यु गर्भावस्थाको समयमा रक्तस्राव र उच्च रक्तचाप जस्ता रोकथाम गर्न सकिने कारणले हुने देखाएको छ भने उल्लेख्य मृत्यु आत्महत्या जस्ता गैरप्रसूतिजन्य कारणले पनि भएको देखिन्छ। यसले मातृ मृत्यु निम्त्याउने तीन ढिलाइलाई थप न्यूनीकरण गर्दै स्वास्थ्य संस्थामा मातृ स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर र प्रेषण संयन्त्रमा सुधार तथा आपतकालीन यातायात व्यवस्थापनलाई बलियो बनाउनु पर्ने देखिन्छ। यस अध्ययनको सिलसिलामा प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तिमा एक जना स्वास्थ्यकर्मीले मातृ मृत्युको मौखिक जाँचबुझ सम्बन्धी सिप प्राप्त गरेकाले यस अध्ययनले समुदायमा आधारित मातृ मृत्यु निगरानी र प्रतिकार्य प्रणाली सुदृढ तथा विस्तार गर्ने बलियो आधार निर्माण गरेको छ।

नेपाल

मातृ मृत्यु अनुपात

(प्रति लाख जिवित जन्म)

नेपाल १५१

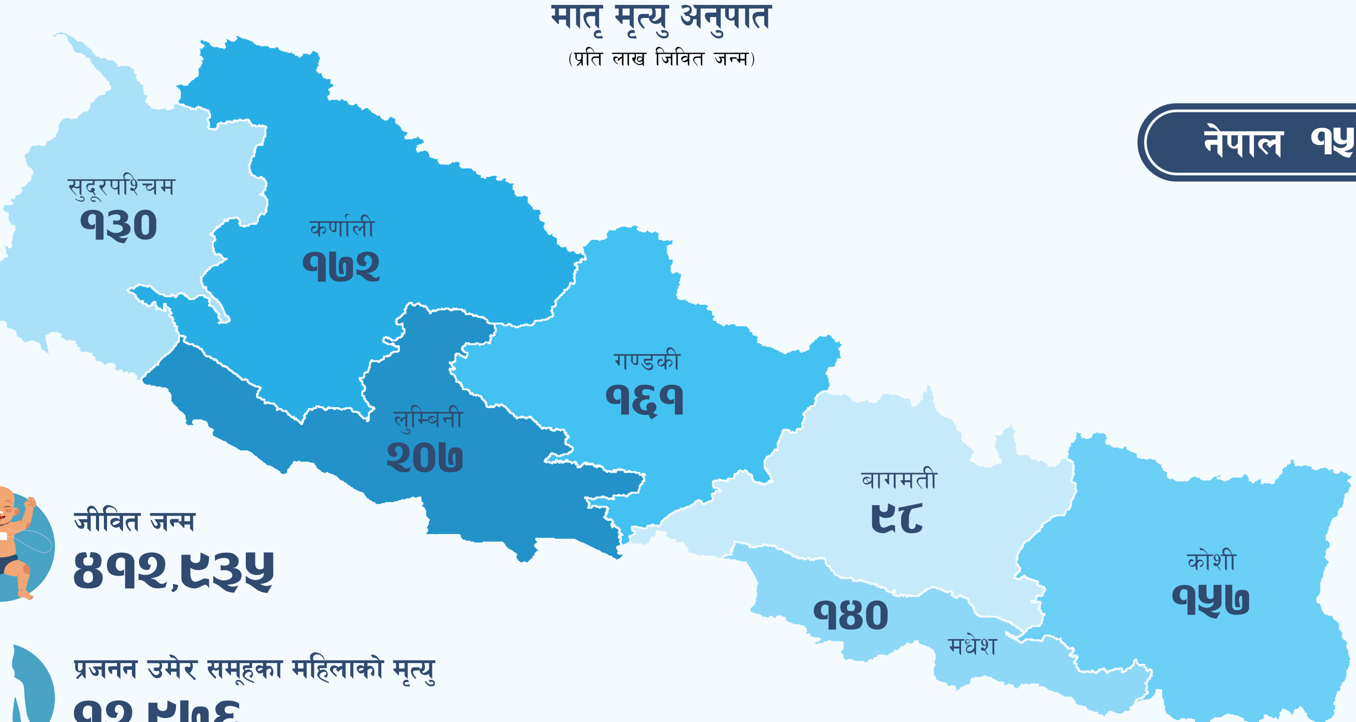

जीवित जन्म
४१२,९३५

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु
१२,९७६

मधेश प्रदेश

जीवित जन्म
९६,५५७

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु **२,३६१**

मातृ मृत्यु अनुपात (प्रति लाख जिवित जन्म) **१४०**

जिल्लाअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

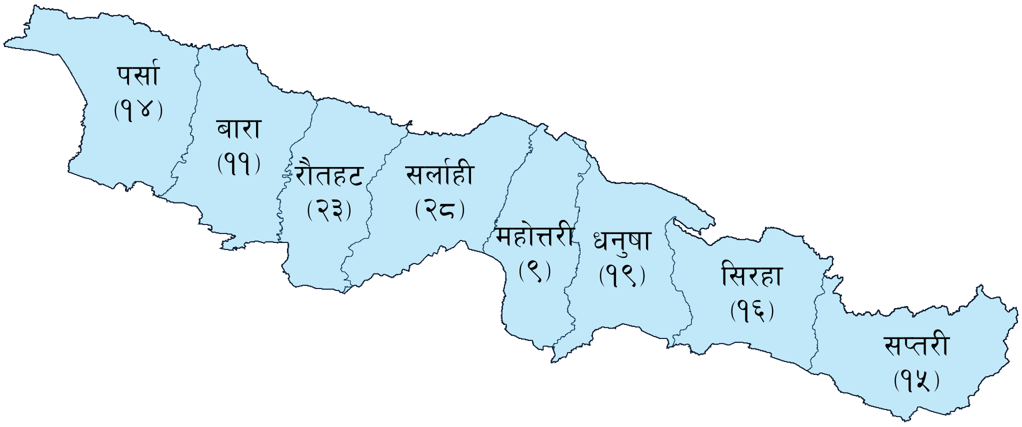

मातृ मृत्यु सङ्ख्या

१३५

उमेर समूहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

१५–१९ (वर्ष)	२०–२४ (वर्ष)	२५–२९ (वर्ष)	३०–३४ (वर्ष)	३५–४९ (वर्ष)
१०	३३	३२	१६	९

शैक्षिक स्तरअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

शैक्षिक स्तर	प्रतिशत
कहिल्यै विद्यालय नगएको/थाहा नभएको	६१
१–८ कक्षा	१९
९–१२ कक्षा	१९
स्नातक र माथि	१

स्थानअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

स्वास्थ्य संस्था **५६**

अन्यत्र **४४**

- **३०** घरमा
- **११** घरबाट स्वास्थ्य संस्था जादैं गर्दा
- **३** स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य संस्थामा जादैं गर्दा

स्थानीय तहअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

अवस्थाअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

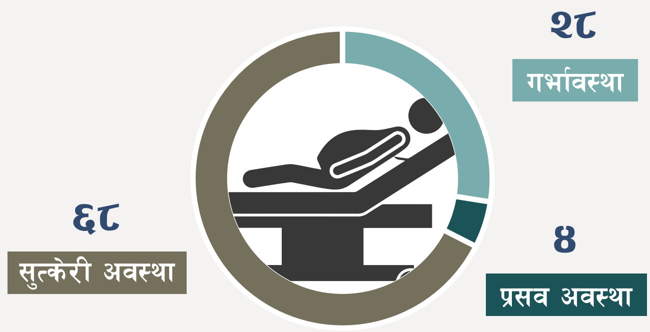

प्रसव तथा सुत्केरी अवस्था/किसिम

(प्रतिशतमा)

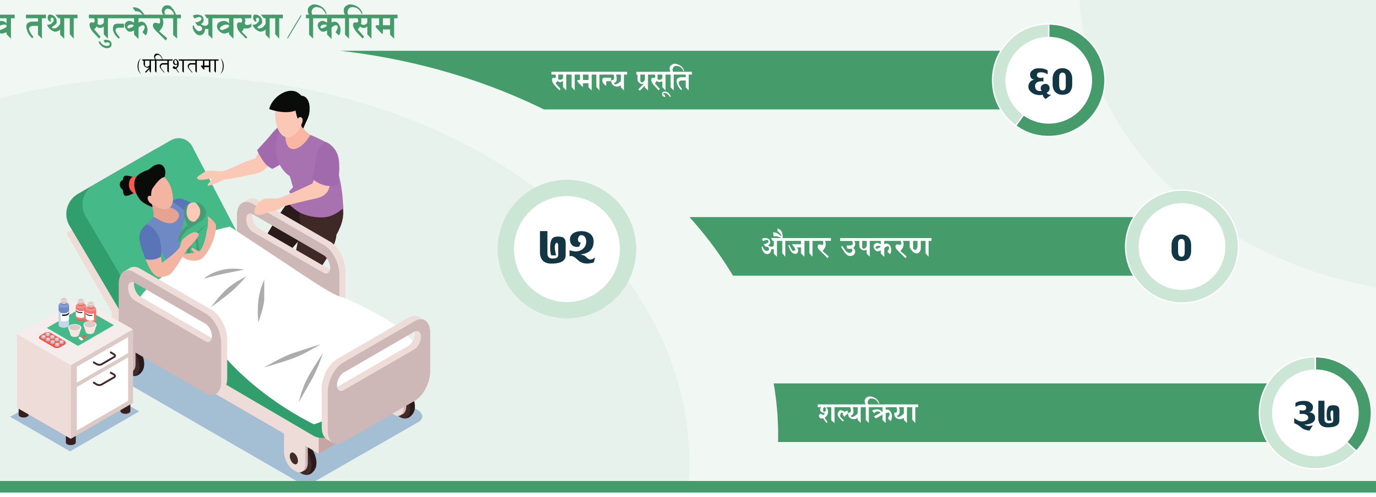

मातृ मृत्यु निम्त्याउने ढिलाइ

(प्रतिशतमा)

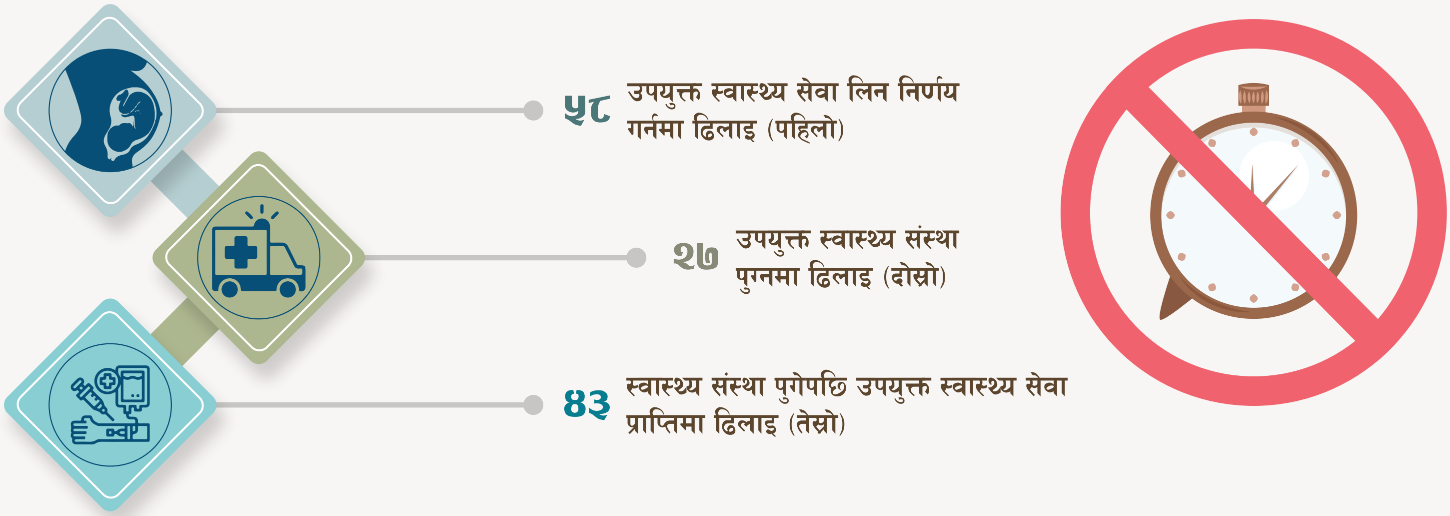

मातृ मृत्युको मुख्य कारण

(प्रतिशतमा)

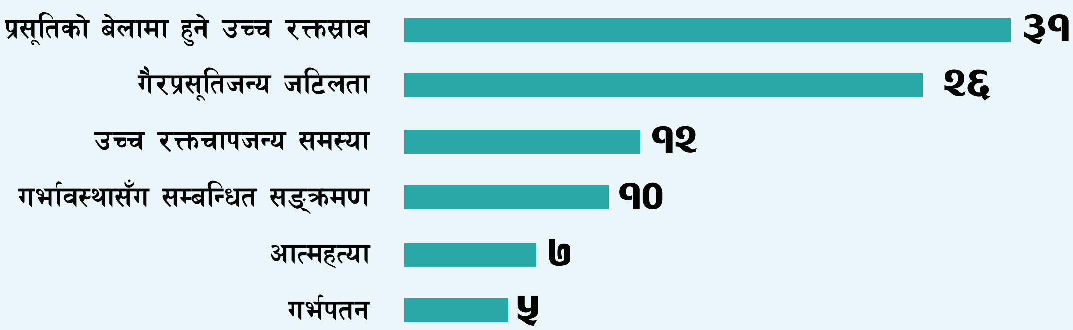

मातृ मृत्यु अवस्था, स्थान र प्रसूतिको किसिमअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

जिल्ला/स्थानीय तह	मातृ मृत्यु संख्या	मातृ मृत्यु हुँदाको अवस्था			मातृ मृत्यु भएको स्थान		प्रसूतिको किसिम		
		गर्भावस्था अवस्था	प्रसव अवस्था	सुत्केरी अवस्था	स्वास्थ्य संस्था	गैर स्वास्थ्य संस्था	सामान्य प्रसुति	औजार उपकरणको प्रयोग	शल्यक्रिया
सप्तरी	१५	४	०	११	८	७	१०	०	०
सप्तकोशी नगरपालिका	२	०	०	२	१	१	२	०	०
कञ्चनरूप नगरपालिका	२	१	०	१	०	२	१	०	०
अग्निसाइर कृष्णासवरन गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	०	०	०
रुपनी गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
खडक नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
सुरुङ्गा नगरपालिका	३	०	०	३	२	१	३	०	०
बोदेबर्साइन नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
डाक्नेश्वरी नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
महादेवा गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
तिरहुत गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
छिन्नमस्ता गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
सिराहा	१६	५	२	९	८	८	६	०	४
धनगढीमाई नगरपालिका	३	३	०	०	२	१	०	०	०
गोलबजार नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
कर्जन्हा नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
कल्याणपुर नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
विष्णुपुर गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
अर्नमा गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
सुखीपुर नगरपालिका	२	०	१	१	१	१	१	०	१
लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	२	१	०	१	०	२	१	०	०
भगवानपुर गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
औरही गाउँपालिका	१	०	१	०	०	१	०	०	०
सिराहा नगरपालिका	२	०	०	२	१	१	१	०	१
धनुषा	१९	३	१	१५	६	१३	१०	०	६
गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
धनुषाधाम नगरपालिका	६	१	०	५	०	६	५	०	०
सबैला नगरपालिका	३	१	०	२	३	०	०	०	२
विदेह नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	०	०	१
जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	३	०	१	२	१	२	३	०	०
धनौजी गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
नगराइन नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	३	१	०	२	०	३	१	०	१
महोत्तरी	९	५	०	४	५	४	३	०	१
बर्दिबास नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
गौशाला नगरपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
सोनमा गाउँपालिका	२	१	०	१	१	१	१	०	०
औरही नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
भँगाहा नगरपालिका	२	१	०	१	१	१	१	०	०
लोहरपट्टी नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
महोत्तरी गाउँपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
सर्लाही	२८	६	१	२१	१५	१३	११	०	११
लालबन्दी नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
बागमती नगरपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
हरिपुर्वा नगरपालिका	४	०	०	४	२	२	२	०	२
पर्सा गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
चन्द्रनगर गाउँपालिका	४	०	०	४	३	१	१	०	३
कविलासी नगरपालिका	१	०	१	०	१	०	१	०	०
चक्रघट्टा गाउँपालिका	४	१	०	३	३	१	१	०	२
बसबरिया गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
रामनगर गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
गोडैता नगरपालिका	४	२	०	२	१	३	२	०	०
विष्णु गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
कौडेना गाउँपालिका	२	०	०	२	१	१	१	०	१
मलङ्गवा नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
धनकौल गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
रौतहट	२३	५	१	१६	१५	७	१०	०	७
चन्द्रपुर नगरपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
गुजरा नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
फतुवा विजयपुर नगरपालिका	३	१	०	२	२	१	१	०	१
कटहरिया नगरपालिका	२	०	०	२	१	१	२	०	०
गढीमाई नगरपालिका	१	०	०	०	०	०	०	०	०
गरुडा नगरपालिका	२	०	०	२	२	०	२	०	०
बौधीमाई नगरपालिका	३	०	०	३	२	१	१	०	२
परोहा नगरपालिका	३	०	०	३	३	०	१	०	२
गौर नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
ईशनाथ नगरपालिका	२	२	०	०	१	१	०	०	०
मौलापुर नगरपालिका	३	१	०	२	२	१	०	०	२
राजपुर नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
बारा	११	५	०	६	१०	१	३	०	२
कोल्हवी नगरपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	३	३	०	०	३	०	०	०	०
परवानीपुर गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
प्रसौनी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
विश्रामपुर गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	३	०	०	३	३	०	२	०	०
पचरौता नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
पर्सा	१४	४	१	९	८	६	५	०	५
जगरनाथपुर गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	२	१	०	१	२	०	०	०	१
सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	३	०	०	३	२	१	१	०	२
पर्सागढी नगरपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
वीरगञ्ज महानगरपालिका	३	२	०	१	१	२	०	०	१
पोखरिया नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
छिपहरमाई गाउँपालिका	२	०	०	२	१	१	१	०	१
बिन्दबासिनी गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
मधेश प्रदेश जम्मा	१३५	३७	६	९१	७५	५९	५८	०	३६

द्रष्टव्य: अध्ययन अवधिमा मातृ मृत्यु नभएका स्थानीय तहहरूलाई तालिकामा समावेश गरिएको छैन।

नेपाल मातृ मृत्यु अध्ययन २०७८

सुदूरपश्चिम प्रदेशको तथ्यगत सार (*Fact Sheet*)

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
जनसङ्ख्या व्यवस्थापन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं, नेपाल

पन्ध्रौं योजना एवम् दिगो विकास लक्ष्यअनुसार नेपालले सन् २०३० सम्ममा मातृ मृत्यु अनुपात प्रति लाख जीवित जन्ममा ७० पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ। स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद् र स्वास्थ्य विकास साझेदारहरूको संयुक्त प्रयासमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक स्तरमा मातृ मृत्युको अवस्था र मातृ मृत्युको कारणहरू पहिचान गर्नका लागि नेपालमा पहिलो पटक राष्ट्रिय जनगणनासँगै मातृ मृत्यु सम्बन्धी अध्ययन पूर्ण गणनाको रूपमा सम्पन्न भएको छ। यस अध्ययनको निष्कर्षले सबै तहहरूमा तथ्यपरक नीति र कार्यक्रम निर्माण गरी मातृ स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ।

यस अध्ययनमा राष्ट्रिय जनगणनामा खटिएका गणकले प्रजनन् उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाको मृत्यु भएको सूचना उपलब्ध गराएपश्चात् तालिम प्राप्त स्थानीय स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक मृतक महिलाको घरपरिवारमा गई गर्भावस्थासँग सम्बन्धित मृत्युको पहिचान गरी मौखिक जाँचबुझ (Verbal Autopsy) मार्फत विस्तृत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। विषय विज्ञद्वारा मौखिक जाँचबुझको आधारमा मातृ मृत्युको सम्भावित कारण पत्ता लगाइएको थियो। अध्ययन अवधिको एक वर्षमा (२०७८ मङ्सीर ९ गतेभन्दा अगाडि विगत १२ महिना) नेपालमा कुल ६२२ मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा ११ वटा मृत्युको केही जानकारी अपुग भएकोले मृत्युको कारण विश्लेषण गर्न जम्मा ६११ वटा मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ भने मातृ मृत्युको अनुपातका लागि ६२२ मातृ मृत्युलाई आधार मानिएको छ। **सुदूरपश्चिम** प्रदेशमा ६० वटा मातृ मृत्यु पत्ता लागेकोमा तिनीहरू कै आधारमा मातृ मृत्युको अनुपात एवम् मृत्युको कारण सम्बन्धी विश्लेषण गरिएको छ।

यस अध्ययनले नेपालमा अझै पनि धेरै मातृ मृत्यु गर्भावस्थाको समयमा रक्तस्राव र उच्च रक्तचाप जस्ता रोकथाम गर्न सकिने कारणले हुने देखाएको छ भने उल्लेख्य मृत्यु आत्महत्या जस्ता गैरप्रसूतिजन्य कारणले पनि भएको देखिन्छ। यसले मातृ मृत्यु निम्त्याउने तीन ढिलाइलाई थप न्यूनीकरण गर्दै स्वास्थ्य संस्थामा मातृ स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर र प्रेषण संयन्त्रमा सुधार तथा आपतकालीन यातायात व्यवस्थापनलाई बलियो बनाउनु पर्ने देखिन्छ। यस अध्ययनको सिलसिलामा प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तिमा एक जना स्वास्थ्यकर्मीले मातृ मृत्युको मौखिक जाँचबुझ सम्बन्धी सिप प्राप्त गरेकाले यस अध्ययनले समुदायमा आधारित मातृ मृत्यु निगरानी र प्रतिकार्य प्रणाली सुदृढ तथा विस्तार गर्ने बलियो आधार निर्माण गरेको छ।

नेपाल

मातृ मृत्यु अनुपात

(प्रति लाख जिवित जन्म)

नेपाल १५१

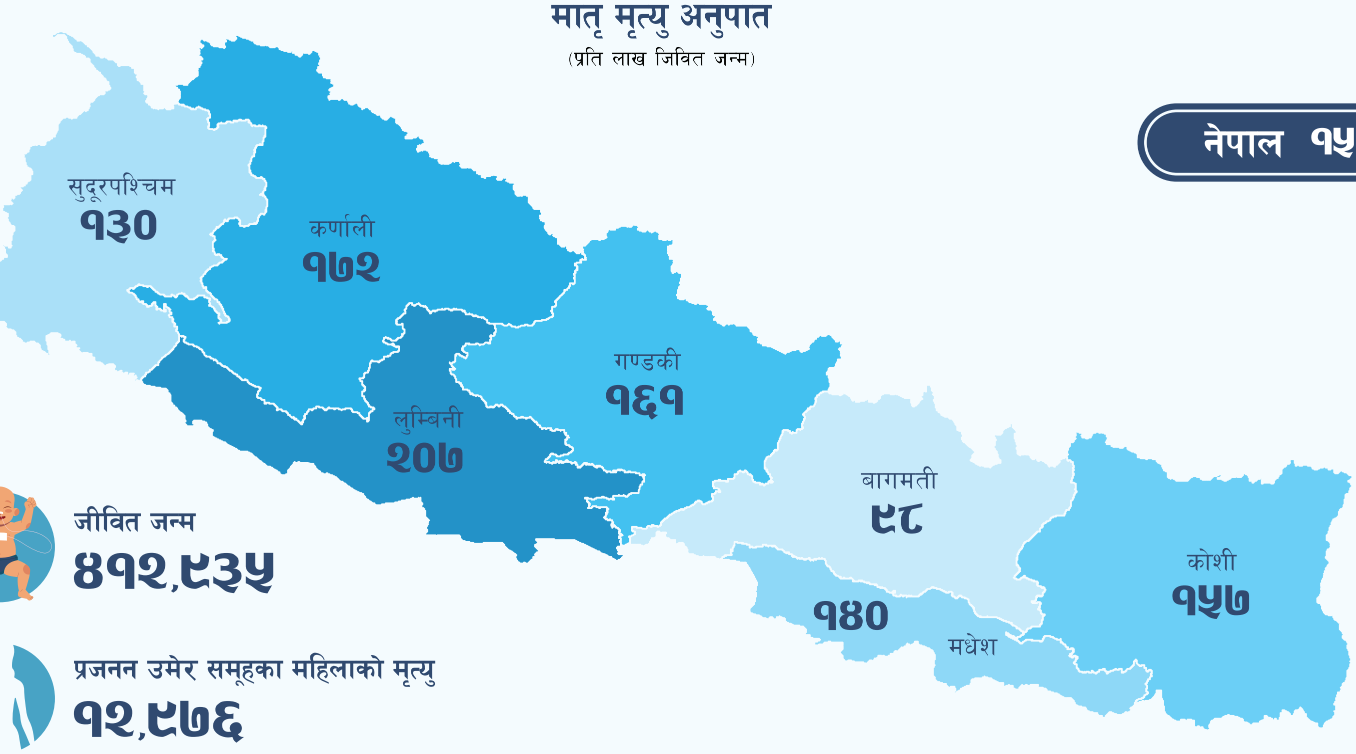

जीवित जन्म

४१२,९३५

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु

१२,९७६

सुदूरपश्चिम प्रदेश

जीवित जन्म
४६,३०२

प्रजनन उमेर समूहका महिलाको मृत्यु १,२३०

मातृ मृत्यु अनुपात (प्रति लाख जिवित जन्म) १३०

मातृ मृत्यु सङ्ख्या
६०

जिल्लाअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

उमेर समूहअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

१५–१९ (वर्ष)	२०–२४ (वर्ष)	२५–२९ (वर्ष)	३०–३४ (वर्ष)	३५–४९ (वर्ष)
१२	४०	२२	१५	११

शैक्षिक स्तरअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

कहिल्यै विद्यालय नगएको/थाहा नभएको	३७
१–८ कक्षा	२५
९–१२ कक्षा	३२
स्नातक र माथि	६

स्थानअनुसार मातृ मृत्यु
(प्रतिशतमा)

स्वास्थ्य संस्था ४०

अन्यत्र ६०

- ३७ घरमा
- १० घरबाट स्वास्थ्य संस्था जादै गर्दा
- १२ स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य संस्थामा जादै गर्दा

स्थानीय तहअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

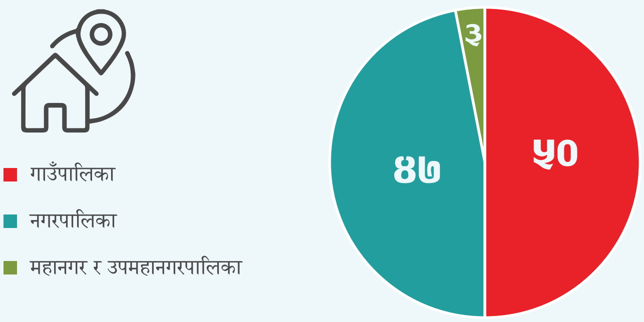

अवस्थाअनुसार मातृ मृत्यु

(प्रतिशतमा)

प्रसव तथा सुत्केरी अवस्था/किसिम

(प्रतिशतमा)

मातृ मृत्यु निम्त्याउने ढिलाइ

(प्रतिशतमा)

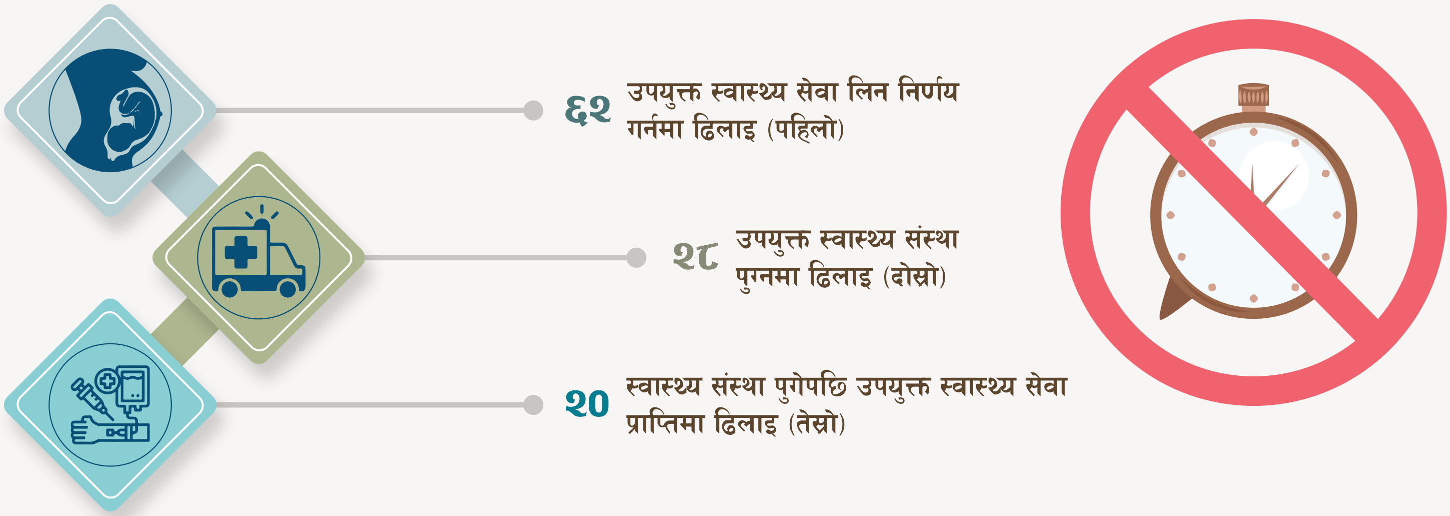

मातृ मृत्युको मुख्य कारण

(प्रतिशतमा)

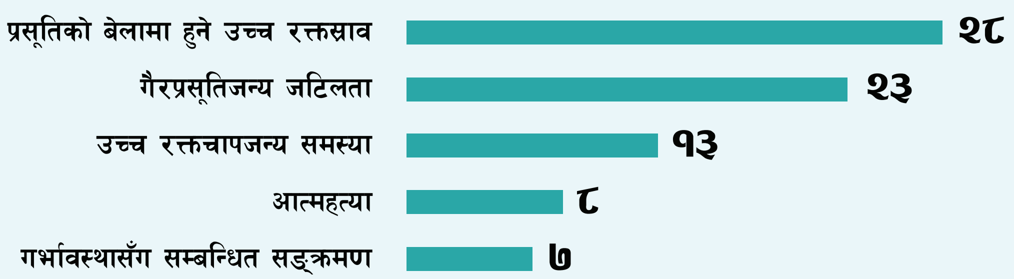

मातृ मृत्यु अवस्था, स्थान र प्रसूतिको किसिमअनुसार मातृ मृत्यु सङ्ख्या

जिल्ला/स्थानीय तह	मातृ मृत्यु संख्या	मातृ मृत्यु हुँदाको अवस्था			मातृ मृत्यु भएको स्थान		प्रसूतिको किसिम		
		गर्भावस्था	प्रसव	सुत्केरी	स्वास्थ्य संस्था	गैर स्वास्थ्य संस्था	सामान्य प्रसूति	औजार उपकरणको प्रयोग	शल्यक्रिया
बाजुरा	२	१	०	१	०	२	१	०	०
बुढीनन्दा नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
त्रिवेणी नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
बझाङ	३	१	०	२	०	३	२	०	०
बित्थडचिर गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
थलारा गाउँपालिका	२	१	०	१	०	२	१	०	०
दार्चुला	२	१	०	१	०	२	१	०	०
नौगाड गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
शैल्यशिखर नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
बैतडी	८	३	१	४	०	८	५	०	०
डिलासैनी गाउँपालिका	२	१	०	१	०	२	१	०	०
दोगडाकेदार गाउँपालिका	३	२	०	१	०	३	१	०	०
पुर्चौडी नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
पञ्चेश्वर गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
सिगास गाउँपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
डडेलधुरा	६	३	१	२	१	५	२	०	०
अमरगढी नगरपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
अजयमेरु गाउँपालिका	३	१	१	१	१	२	१	०	०
आलिताल गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
गन्यापधुरा गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
डोटी	४	२	१	१	१	३	२	०	०
दिपायल सिलगढी नगरपालिका	२	२	०	०	१	१	०	०	०
के.आई. सिंह गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
जोरायल गाउँपालिका	१	०	१	०	०	१	१	०	०
अछाम	७	३	०	४	४	३	२	०	२
साँफेबगर नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
चौरपाटी गाउँपालिका	२	०	०	२	१	१	१	०	१
मङ्गलसेन नगरपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
ढकारी गाउँपालिका	१	१	०	०	०	१	०	०	०
तुर्माखाँद गाउँपालिका	२	१	०	१	२	०	०	०	१
कैलाली	१८	७	०	११	११	७	६	१	४
चुरे गाउँपालिका	५	२	०	३	२	३	२	०	१
गोदावरी नगरपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
गौरीगङ्गा नगरपालिका	४	१	०	३	३	१	०	०	३
घोडाघोडी नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
टीकापुर नगरपालिका	५	३	०	२	४	१	२	०	०
धनगढी उपमहानगरपालिका	२	१	०	१	१	१	०	१	०
कञ्चनपुर	१०	४	०	६	७	३	२	०	४
शुक्लाफाँटा नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
बेदकोट नगरपालिका	२	१	०	१	२	०	०	०	१
दोधारा चाँदनी नगरपालिका	३	२	०	१	१	२	०	०	१
लालझाडी गाउँपालिका	१	०	०	१	०	१	१	०	०
पुनर्वास नगरपालिका	१	१	०	०	१	०	०	०	०
बेलौरी नगरपालिका	१	०	०	१	१	०	०	०	१
बेलडाँडी गाउँपालिका	१	०	०	१	१	०	१	०	०
सुदूरपश्चिम प्रदेश जम्मा	६०	२५	३	३२	२४	३६	२३	१	१०

द्रष्टव्यः अध्ययन अवधिमा मातृ मृत्यु नभएका स्थानीय तहहरूलाई तालिकामा समावेश गरिएको छैन।